

Šola za ravnatelje

SODELOVANJE S STARŠI **KOT KAZALNIK KAKOVOSTI** **(VODENJA) VRTCEV IN ŠOL**

SODELOVANJE S STARŠI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI (VODENJA) VRTCEV IN ŠOL

Digitalna izdaja

Uredili:

Mateja Brejc

Tatjana Ažman

Avtorji prispevkov:

Mateja Brejc

Tatjana Ažman

Anton Meden

Marija Lubšina Novak

Simona Žnidar

Suzana Deutsch

Martina Valant

Jezikovni pregled:

Tea Kačar

Oblikovanje:

Face d.o.o.

Izdala in založila: Šola za ravnatelje, Vojkova 63, 1000 Ljubljana

Ljubljana, 2021

©2021 Šola za ravnatelje

ISBN: 978 961 6989 58 9

Dostopno na: <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/novosti/sodelovanje-s-starsi>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 72730627

ISBN 978-961-6989-58-9 (PDF)

Kazalo

1	Uvod	2
2	Sodelovanje z družinami kot kazalnik kakovosti vodenja vrtcev in šol	
	Mateja Brejc, Šola za ravnatelje	3
3	Izzivi vrtcev in šol pri sodelovanju z družinami	
	Tatjana Ažman, Šola za ravnatelje	12
4	Pogled staršev na sodelovanje vrtcev in šol z družinami	
	Anton Meden, Zveza aktivov svetov staršev Slovenije	18
5	Aktivno sodelovanje šole z družinami v Osnovni šoli Brežice	
	Marija Lubšina Novak, Osnovna šola za Brežice	21
6	Skrivnost sodelovanja je slišati drug drugega	
	Simona Žnidar, Vrtec Mavrica Vojnik	24
7	Neformalne oblike sodelovanja Osnovne šole Fokovci s starši za krepitev dobrih medsebojnih odnosov	
	Suzana Deutsch, Osnovna šola Fokovci	32
8	Sodelovanje Glasbene šole Jesenice z družinami	
	Martina Valant, Glasbena šola Jesenice	35

Kazalo prilog

Priloga 1	Anketni vprašalnik ob koncu uvajalnega obdobja v Vrtcu Vojnik	26
Priloga 2	Anketni vprašalnik Vrtca Vojnik ob koncu šolskega leta 2019/2020	28
Priloga 3	Vprašalnik za pomoč pri pripravi na poglobljen pogovor s starši	31
Priloga 4	Anketni vprašalnik za starše učencev Osnovne šole Fokovci	34
Priloga 5	Primer anketnega vprašalnika za starše otrok Glasbene šole Jesenice	38

1 UVOD

V zadnjem desetletju dobiva vse večji pomen sodelovanje vrtca in šole z družinami, ne več samo s starši. Ko namreč govorimo o družini, v razmislek, razpravo in s tem povezane aktivnosti neposredno vključimo tudi otroka, učenca, dijaka in njegovo vlogo v specifičnem družinskem okolju, ki vpliva nanj. Z družinami se najpogosteje povezujejo in sodelujejo strokovni delavci, pomembno vlogo pa ima tudi ravnatelj, ki na ravni vrtca in šole prepozna pomen vpliva družin in spodbuja kakovostno sodelovanje z njimi ter tako ustvarja in sooblikuje razmere za varno in spodbudno učno okolje za vse učence.

V publikaciji sodelovanje z družinami predstavljamo kot enega od kazalnikov kakovosti vrtcev in šol, pri čemer se osredotočamo predvsem na ravnatelja in njegovo aktivno vlogo v odnosu do strokovnih delavcev in družin. Najprej tako ponujamo v razmislek nabor vprašanj, na podlagi katerih strokovni delavci (učitelji, vzgojitelji in drugi strokovni delavci) in ravnatelji lahko ovrednotite kakovost sodelovanja z družinami, opravite skupno razpravo in načrtujete aktivnosti za kakovostno sodelovanje z družinami. V prispevkih, ki sledijo, za dodatno osvetlitev področja najprej opredelimo partnersko sodelovanje z družinami in predstavimo koristi, ki jih to prinaša vsem vključenim, še posebej otrokom, predstavimo pogled staršev na sodelovanje vrtcev in šol z družinami ter nekatera njihova pričakovanja do ravnateljev. Sledijo primeri dobrih praks sodelovanja z družinami, ki so jih pripravile ravnateljice vrtca, osnovnih šol in glasbene šole.

Sodelovanje vrtca in šole z družinami je vedno aktualno, zaradi svojega pomena in kompleksnosti pa pred ravnatelja vedno postavlja nova pričakovanja in nove izzive.

2 SODELOVANJE Z DRUŽINAMI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI VODENJA VRTCEV IN ŠOL

Mateja Brejc, Šola za ravnateljce

O ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti (UZK) v vrtcih in šolah se pogosto pogovarjamo, dogovarjamo in usklajujemo, tako na mednarodni ravni, v nacionalnem okviru, v lokalnem okolju, na ravni posameznega vrtca in šole pa tudi na ravni posameznikov, ki so tako ali drugače vključeni v proces vzgoje in izobraževanja. V širši okvir UZK umeščamo tudi vprašanja o tem, kako kakovostno vrtci in šole sodelujejo z družinami in starši.

Hkrati lahko ugotovimo, da je vzgojno-izobraževalni proces na daljavo spodbudil ne le drugačen način dela v vrtcih in šolah, ampak tudi iskanje novih, prilagojenih načinov kakovostnega sodelovanja z družinami otrok, učencev in dijakov (v nadaljevanju učencev). Družine, posebej na nižjih ravneh izobraževanja, so še bolj prepoznano postale eden ključnih deležnikov pri kakovostnem učenju učencev. Njihova vloga v podpori pri učenju in razvoju učencev se je v času zaprtih in delno odprtih vrtcev ter izobraževanja na daljavo v šolah spremenila, prav tako vloge in naloge strokovnih delavcev ter s tem tudi pomemben vidik ravnateljevega vodenja.

Brez dvoma torej lahko rečemo, da je **dobro sodelovanje vrtcev in šol z družinami in starši eden pomembnih kazalnikov kakovosti**, na katerega lahko pogledamo skozi različna pomembna področja kakovosti: *a) zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja,¹ b) dosežke učencev oziroma otrok v razvoju in učenju,² c) profesionalno učenje in delovanje učiteljev in vzgojiteljev,³ seveda pa tudi skozi vidik ravnateljevega vodenja vrtca in šole.⁴ V Zbirki Kakovost v vrtcih in šolah⁵ (Brejc in Širok 2019) sodelovanje z družinami in starši ni posebej opredeljeno kot samostojno področje kakovosti, podroben pregled pa pokaže, da je vpeto v vsa omenjena področja.*

Temeljna predpostavka Zbirke Kakovost v vrtcih in šolah in razmislekov o kakovosti je, da v vrtcih in šolah delujemo v dobro učencev. Da pa bi lahko kar najbolj profesionalno delovali, da bi jim omogočili razvoj in učenje ter doseganje načrtovanih učnih ciljev, je pomembno, da kakovostno sodelujemo z njihovimi starši.

V odnosu med družinami in starši ter vrtci in šolami govorimo o tako imenovani ločeni odgovornosti, vzajemni oziroma skupni odgovornosti in zaporedni odgovornosti (Epstein 2011). Na tem mestu posebej omenjamo predvsem **vzajemno oziroma skupno odgovornost**, to je sodelovanje, usklajevanje in skladnost vrtcev, šol in družin, pri čemer imajo *strokovni delavci in starši skupne cilje do učencev, ki jih lahko najbolj dosežejo, če sodelujejo skupaj*. Prečni cilj je **prepoznavanje in razvijanje skupne odgovornosti vrtca, šole in družin za učenje in razvoj učencev**. Sodelovanje v tem kontekstu opredeljujemo kot enega od načinov, kako skupno odgovornost razvijamo in udeležujemo, kakovostno sodelovanje pa je tudi rezultat udeleževanja skupne odgovornosti.

¹ <http://solazaravnateljce.si/ISBN/978-961-6989-31-2.pdf>

² <http://solazaravnateljce.si/ISBN/978-961-6989-29-9.pdf>

³ <http://solazaravnateljce.si/ISBN/978-961-6989-30-5.pdf>

⁴ <http://solazaravnateljce.si/ISBN/978-961-6989-32-9.pdf>

⁵ Zbirka je nastala na pobudo Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, s sofinanciranjem iz sredstev Evropskega socialnega sklada v programu Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja (2016–2019). Pripravili smo jo v konzorcijskem partnerstvu javnih zavodov Šole za ravnateljce, Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in Državnega izpitnega centra in z aktivnim sodelovanjem ravnateljic in ravnateljev ter vodij timov za kakovost v 32 vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Dostop do zbirke: <http://solazaravnateljce.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>

OVREDNOTENJE SODELOVANJA Z DRUŽINAMI IN STARŠI

V nadaljevanju predstavljamo nekaj vprašanj za strokovne delavce, ki smo jih povzeli iz *Zbirke Kakovost v vrtcih in šolah* in se predvsem navezujejo na področje profesionalnega učenja in delovanja (Krapše 2019). Namenjena so individualnemu in skupinskemu razmisleku za načrtovanje, spremljanje in nenehno izboljševanje sodelovanja z družinami.

Primeri vprašanj za individualni razmislek strokovnih delavcev

1. O čem govorimo, ko govorimo o kakovosti sodelovanja vrtca in šole z družinami in starši?

2. Kako jaz razumem in prepoznavam skupno odgovornost s starši za razvoj in učenje učencev?
Skupna odgovornost vrtca, šole in staršev za učenje učencev je [dokončajte stavek] ...

SODELOVANJE S STARŠI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI (VODENJA) VRTCEV IN ŠOL

3. Kako kot strokovni delavec, skupaj s starši, razvijam in udeležam odgovornost za razvoj in učenje otrok?

Moje uspešne strategije razvijanja skupne odgovornosti s starši za razvoj in učenje učencev so [naštejte vsaj 3] ...

1

2

3

4

5

4. Kako, na podlagi česa kot strokovni delavec spremljam in vrednotim kakovost sodelovanja s starši?

5. Kako pogosto pridobivam povratne informacije o svojem profesionalnem delovanju od staršev in družin? Kako jih pridobivam? Katere povratne informacije me najbolj zanimajo in zakaj?

6. Kako povratne informacije, ki jih pridobivam od staršev, vplivajo na spreminjanje moje prakse pri delu z učenci? Zapišite nekaj konkretnih primerov.

7. Kako sprejemam mnenja in pobude staršev in kako jih upoštevam?

8. S katerimi izzivi se pri sodelovanju z družinami in starši kot strokovni delavec srečujem? Kako jih rešujem?

Predlog vprašanj za razmislek ravnatelja/ravnateljice o vodenju sodelovanja z družinami in starši

Sodelovanje z družinami in s starši je prepoznano kot pomemben vidik kakovostnega vodenja vrtcev in šol. V okviru standardov vodenja (Brejc in Čagran 2019,) je posebej omenjeno z dvema kazalnikoma:

- Kazalnik: *Ravnatelj skupaj s strokovnimi delavci, učenci, starši in drugimi pomembnimi deležniki ustvarja varno in spodbudno učno okolje in*
- Kazalnik: *Ravnatelj spodbuja različne oblike sodelovanja z družinami, ki krepijo skupno odgovornost za učenje in razvoj učencev.*

V nadaljevanju navajamo nekaj vprašanj, na podlagi katerih ravnatelj/-ica lahko razmisli o tem, kako spodbuja in razvija skupno odgovornost z družinami in starši.

1. Kako kot ravnatelj razumem skupno odgovornost družin ter vrtcev in šol za razvoj in učenje učencev?

2. Kakšna so v našem vrtcu oziroma šoli skupna prepričanja o sodelovanju z družinami in starši? Kako jih, skupaj s strokovnimi delavci, prepoznavamo in usklajujemo?

SODELOVANJE S STARŠI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI (VODENJA) VRTCEV IN ŠOL

3. Kakšni so v našem vrtcu oziroma šoli primeri uspešnih strategij sodelovanja z družinami? Kako starši prevzemajo (so)odgovornost za razvoj in učenje učencev ter kako se vključujejo v delo šole oziroma vrtca? [Naštetje nekaj konkretnih primerov.]

4. Kako kot ravnatelj spodbujam in izvajam različne formalne in neformalne oblike sodelovanja z družinami in starši? Kako zagotavljam njihovo vključenost in gradim dobre medsebojne odnose?

5. Na kakšen način spremljam, kako in koliko sodelovanje vrtca in šole z družinami vpliva na učenje učencev?

6. S katerimi izzivi sodelovanja z družinami in starši se kot ravnatelj srečujem in kako jih skupaj s strokovnimi delavci rešujem?

Predlog skupne razprave o individualnih razmislekih strokovnih delavcev in ravnatelja

Na podlagi individualnih razmislekov lahko ravnatelj skupaj s člani tima za kakovost spodbudi strokovno razpravo med strokovnimi delavci, med katero prepoznajo podobne in/ali različne poglede na kakovostno sodelovanje, vlogo strokovnih delavcev in ravnatelja pri tem, poskrbijo za izmenjavo primerov dobrih praks ter opredelijo ključne izzive, na podlagi katerih si na ravni vrtca in šole postavijo enoletne, prioritene cilje (LDN) ali pa triletno razvojne cilje (Program razvoja, razvojni načrt).⁶

⁶ Primer zapisa razvojnih in prednostnih ciljev najdete v Področja in standardi kakovosti v vrtcih in šolah (Brejc idr. 2019, str. 23–25), <http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-28-2.pdf>.

VIRI

Brejč, M. in K. Širok (ur). 2019. Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah. Ljubljana: Šola za ravnatelje. Dosegljivo na: <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>

Brejč, M. in S. Čagran (ur). 2019. Vodenje vrtcev in šol. Ljubljana: Šola za ravnatelje. Dosegljivo na: <http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-32-9.pdf>

Epstein, J. L. 2011. School, Family and Community Partnerships. Boulder: Westview Press.

Krapše, T. (ur). 2019. Profesionalno učenje in delovanje učiteljev. Ljubljana: Šola za ravnatelje. Dosegljivo na: <http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-30-5.pdf>

3 IZZIVI VRTCEV IN ŠOL PRI SODELOVANJU Z DRUŽINAMI

Tatjana Ažman, Šola za ravnatelje

OPREDELITEV PARTNERSKEGA SODELOVANJA VRTCEV, ŠOL IN DRUŽIN

V prispevku najprej na kratko predstavimo pravni okvir sodelovanja vrtcev in šol s starši,⁷ v nadaljevanju pa opredelimo partnersko sodelovanje z družinami⁸ in predstavimo koristi, ki jih to prinaša vsem vključenim, še posebej učencem.

Osnovni okvir sodelovanja s starši določajo zakoni, ki so bili sprejeti med letoma 1996 in 2007. V obstoječi zakonodaji so opredeljene pravice in dolžnosti staršev ali otrokovih skrbnikov, termin družina je uporabljen le izjemoma. Povzemamo nekatere pomembnejše opredelitve, ki usmerjajo sodelovanje vrtcev, osnovnih in srednjih šol s starši. Pravni okvir sodelovanja *vrtca in staršev* opredeljuje Zakon o vrtcih (2005 v 2., 9., 20., 30., 32. in 45. členu). Temeljne naloge vrtcev so pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšanje kakovosti življenja družin in otrok ter ustvarjanje možnosti za razvoj otrokovih telesnih in duševnih sposobnosti. Starši imajo zagotovljeno pravico izbrati programe predšolske vzgoje v javnem in zasebnem vrtcu, pojasnjene pa so tudi njihove pravice in dolžnosti ob vpisu otroka v vrtec. Natančneje je opredeljeno tudi plačilo staršev.

Pravni okvir sodelovanja osnovne šole in staršev določata ZOFVI (členi št. 41, 66, 67 in 119) in Zakon o osnovni šoli (ZOSn-UPB3 2006). ZOFVI opredeli vloge in pristojnosti različnih deležnikov v sodelovanju s starši – ravnatelja, sveta staršev, svetovalne službe in učitelja. Zakon o osnovni šoli (81 navedb) se nanaša na individualne pravice staršev, kot so odlog šolanja, obveščanje o uspehu, napredovanje, vzgojni ukrepi, vzgojni načrt (*Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta. Pri pripravi vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. O uresničevanju vzgojnega načrta ravnatelj najmanj enkrat letno poroča svetu staršev in svetu šole.*) in pravila šolskega reda (*Pri pripravi pravil šolskega reda sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši.*) Družine ZOFVI ne omenja, ZOSn-UPB3 pa dvakrat.

Pravni okvir sodelovanja srednje šole in staršev opredeljuje Zakon o gimnazijah (2007, člena št. 35 in 42). Šola mora staršem predstaviti pravice in dolžnosti dijakov ter značilnosti izobraževalnega programa in organizacijo šole, starši pa tudi podajo soglasje k evidencam osebnih podatkov. V zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1, 2006, v členih št. 33, 44, 68) je zapisano, da so starši sopodpisniki individualne učne pogodbe, šola jim mora predstaviti značilnosti izobraževalnega programa, pravice in dolžnosti dijakov in organizacijo dela.

Kakovostno (usklajeno) sodelovanje šole in družin je koristno za učence, starše, učitelje in vzgojitelje strokovne delavce e ter šolo oziroma vrtec in lokalno okolje (Hornby 2000; Henderson in Berla 2003; Gonzales-DeHass idr. 2005; Pomerantz idr. 2007 v Kalin 2009 v Cankar idr. 2009).

Pri učencih različne raziskave (Pomerantz idr. 2007 po Kalin 2009 v Cankar idr. 2009; Henderson in Berla 1994; Epstein 1996; Booth in Dunn 1996; Elizalde-Utnick 2002; Esler idr. 2002 v Kalin idr. 2008) izpostavljajo prednosti na področju pričakovanj (učenci želijo in zmorejo več, izbirajo zahtevnejše programe), ciljev (imajo višje cilje), motivacije (so bolj motivirani za šolsko učenje), pozornosti (bolje spremljajo pouk), dosežkov (dosegajo boljše

⁷ SSKJ opredeljuje starše kot: »moški in ženska v odnosu do svojega otroka«.

⁸ Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih družino definira kot življenjsko »skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo« (ZZZDR-UPB1, 2. člen, 2019).

ocene in boljši končni učni uspeh, dosežejo višjo stopnjo izobrazbe), samopodobe in samozavesti, odgovornosti (bolj redno obiskujejo pouk in izpolnjujejo druge obveznosti) in vedenja (manj problemov in rizičnega obnašanja).. Za predšolske otroke so ugotovljene koristi na področju občutka varnosti, samospoštovanja, aspiracij, odnosa do vrtca in sprejemanja odraslih kot avtoritet (Zemljarič idr. 2003).

Starši, ki dobro sodelujejo s šolo, razvijejo do šole in vrtca bolj pozitivna stališča, močneje podpirajo delo strokovnih delavcev, se bolj aktivno vključujejo v učenje otrok, jim pogosteje pomagajo, bolje poznajo svoje pravice in odgovornosti ter okrepijo zaupanje sebi kot staršem (Henderson in Berla 2003 po Resman 2009 v Kalin idr. 2009, 15; Zemljarič idr. 2003).

Učitelji, ki dobro sodelujejo z družinami, so v poklicu bolj zadovoljni (uspešni učenci pomenijo tudi njihov uspeh) in bolj motivirani za kakovostno delo, imajo boljšo samopodobo, družine bolje poznajo, s starši otrok imajo boljši odnos in jih bolj spoštujejo (Resman 2009 v Kalin idr. 2009). *Vzgojitelji* so sporočili, da njihovo dobro sodelovanje s starši okrepi učinke otrokovega učenja, sami pa otroka in njegove potrebe bolj razumejo ter lažje rešujejo težave (Zemljarič idr. 2003).

Šola pridobi z dobrim sodelovanjem z družinami spodbude za bolj kakovostno delo in oblikovanje boljših programov, izboljšujeta se tudi njena kultura in vzdušje. Poleg tega rasteta ugled šole in podpora šoli v okolju, zvišuje pa se tudi ugled učiteljskega poklica (Resman 2009 v Kalin idr. 2009, 17-18). *V vrtcih* so ugotovili, da dobro sodelovanje vrtca in družin izboljša medsebojno poznavanje staršev, otrok in strokovnih delavcev, izboljša medsebojno obveščenost in krepi dobro vzdušje – posledica tega je vzpostavitev višje stopnje zaupanja (Mak in Hafner 2003). Zaradi vseh spoznanih prednosti sodelovanja vrtca, šole in družin je pomembno, da vodstvo vrtca in šole redno spremlja sodelovanje s starši z vidika kazalnikov in standardov kakovosti.

Šole naj si prizadevajo s starši vzpostavljati *partnersko sodelovanje*, ki temelji na nehierarhičnem razmerju in vzajemni odgovornosti obeh strani za doseganje skupnih ciljev. Opredeljujemo ga kot enakopraven odnos, ki staršem priznava, da so najprej oni odgovorni za otrokovo zdravje, izobraževanje in osebni razvoj. Četudi je odnos enakopraven, je hkrati tudi asimetričen – večjo moč ima strokovni delavec, ker gre praviloma za odnos med strokovnjakom za izobraževanje in laikom in ker učitelja zavezuje zakonodajni okvir (sistem). Večja moč pomeni večji vpliv in večjo odgovornost za medsebojne odnose in komunikacijo. Prava (resnična) moč strokovnega delavca izvira iz profesionalnega, partnerskega odnosa z družino, ki je vzpostavljen na temeljnih vrednotah – spoštovanju in enakovrednosti.

Vzpostavitev in graditev kakovostnega partnerstva naj usmerjajo:

- medsebojno spoštovanje,
- aktivno sodelovanje in vključevanje staršev,
- upoštevanje interesov in potreb ter individualnih razlik staršev (in otrok),
- enotnost delovanja (Božjak in Novak 2003; Kalin 2003; Resman 2009).

Toda čeprav se zdi sodelovanje šole oziroma vrtca in staršev vsem vključenim samo po sebi umevno, je za kakovostno partnersko sodelovanje nujno, da se o pomenu, namenu, ciljih in oblikah sodelovanja vsi deležniki (izbrana šola, strokovni delavci in družine) dogovorijo in jih razjasnijo vsako leto znova oziroma vsakokrat, ko se spremenijo potrebe in okoliščine kateregakoli deležnika.

Prvi korak vzpostavljanja partnerskih odnosov je, da šola (ravnatelj, strokovni delavci) (s)pozna družine in z njimi vzpostavi dober stik (Jensen in Jensen 2011, 61). Dejavnik, ki najbolj natančno napoveduje učenčeve šolske dosežke, je namreč stopnja, do katere je učenčeva družina sposobna oblikovati domače okolje, ki spodbuja učenje. To vključuje realistična pričakovanja glede učenčevih dosežkov in vključevanje v učenčevo šolsko izobraževanje

(Henderson in Berla 1994 po Resman 2009 po Kalin in drugi 2009). Priporočilo vrtcem in šolam je, naj spoznavajo družine s štirih vidikov, ki pomembno vplivajo na izobraževanje učencev (Olsen in Fuller 2012; Grant in Ray 2013):

- struktura družine (tradicionalna družina, enostarševska, dopolnjena, razširjena, istospolna, število otrok v družini ...),
- družinske posebnosti (starost staršev ali skrbnikov, izobrazba, vzgojni stili, ločitev, smrt v družini, rojstvo novega otroka, bolezen ...),
- ekonomske okoliščine (prihodki, status, revščina, zaposlenost staršev ...),
- etnično, rasno in kulturno ozadje (Romi, priseljenci, migranti, starši iz različnih kultur, vprašanje maternega jezika ...).

Vsaka družina je torej drugačna, vendar od vseh dejavnikov na uspešno, partnersko sodelovanje najbolj vpliva raven družinske funkcionalnosti ali kompetentnosti (Gomezel in Kobolt 2012). To je lepo povedal tudi pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj v *Ani Karenini*: »Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje.«

Značilnosti zdrave, funkcionalne družine so:

- učinkovita komunikacija med družinskimi člani,
- spoštovanje in cenjenje,
- hvaležnost, visoka raven pozitivnih 'spodbujevalcev' (radost, toplina, humor, imeti rad),
- skupna verska oziroma duhovna usmerjenost,
- sposobnost prilagajanja (stresu, spremembam),
- povezanost s širšo družbo,
- jasna opredeljenost vlog in odgovornosti,
- skupen čas – štejeta čas in kakovost (Olson in Fuller 2012, 31).

Značilnosti disfunkcionalne družine so:

- zasvojenost članov (droge, alkohol) vpliva na komunikacijo in finance družine,
- nepredvidljivost in strah (finance ali čustva, otroke je strah biti aktivni),
- konflikt (nenehni, intenzivni),
- zloraba (psihična, fizična),
- perfekcionizem (nerealna pričakovanja, občutki neustreznosti),
- slaba komunikacija (oddaljena, neučinkovita, neobstoječa, člani si slabo sporočajo svoje želje in potrebe),
- pomanjkanje raznolikosti (interesi in prepričanja oziroma pričakovanja so za vsako ceno »enaki«) (Olson in Fuller 2012, 33).

Jensen in Jensen (2011) opozarjata, da je vsaka družina drugačna glede strukture, načina vzgoje, kulturnega ozadja, in svarita pred delovanjem na podlagi posplošitev. Sodelovanje z različnimi tipi družin kot partnerji naj torej predvsem poteka v dialogu, Čačinovič Vogrinčič idr. (2013) pri tem poudarjajo tudi pomen vključenost učenca, njegov glas. Načinov, kako partnerske odnose vzpostaviti in dobro sodelovanje vzdrževati, je veliko (Jensen in Jensen 2011; Grant in Ray 2013; Ažman 2012). Primeri dobrih praks so tako usmerjeni na primer v poenotenje priprave vzgojiteljic na pogovorne ure s starši, povečanje aktivne vloge staršev na roditeljskih sestankih, obvladovanje komunikacije z zahtevnimi starši, krepitev neformalnih oblik sodelovanja s starši itd. (Ažman 2015; OŠ Škofja Loka – mesto 2016).

Epsteinova (2001) je opredelila šest vidikov sodelovanja, ki krepijo partnerstvo med šolo in družino, in dodala smernice:

- Starševstvo: staršem pomagajte pri oblikovanju domačega učnega okolja.
- Komuniciranje: opredelite učinkovite načine komuniciranja med šolo in družino o izobraževalnem programu in otrokovem napredku.
- Prostovoljstvo: pridobite starše in organizirajte njihovo prostovoljno delovanje, pomoč in podporo.
- Domače učenje: informirajte družine o tem, kako naj pomagajo otrokom pri učenju, načrtovanju, domačih nalogah itd.
- Odločanje: vključite starše v šolske odločitve in razvijajte pri predstavnikih spretnosti vodenja.
- Sodelovanje s širšo skupnostjo: prepoznajte vire in storitve v okolju in jih vključite v šolske programe, prakse družin ter učenje in razvoj učencev.

Spremenjene okoliščine v času epidemije covid-19 so povzročile več sprememb v partnerskem sodelovanju vrtcev, šol in družin. Redke slovenske raziskave (ZASSS 2000 a in b, ZRSŠ 2020) so pokazale, da so se v prvem valu okužb, marca 2020, šole zelo zavzeto lotile reševanja tehnoloških težav družin za učenje na daljavo. Nekaterim družinam so zagotovile tehnologijo (računalnike, internetne povezave) ter usposabljalne učence in starše za njeno uporabo. Stike so vzpostavljale in vzdrževale po vseh možnih kanalih komunikacije (klasična pošta, telefon, e-pošta, videokonference). V času epidemije so, denimo, vrtci in šole pogosto vzpostavili dialog z vsemi družinami in sproti ugotavljali njihove potrebe na podlagi spletnih anket, s pismi so starše redno obveščali o aktualnih ukrepih in spodbujali strokovne delavce, da so se s starši srečevali na daljavo. Vrtci in šole so pomagali ekonomsko ogroženim družinam z dostavo hrane na dom. *Ker je šola vstopila v domove družin in družine v domove strokovnih delavcev (prek videokonferenc), so se oboji bolje spoznali in zblížali.* Družine so poročale, da z boljším poznavanjem kurikula in dela učiteljev bolj cenijo njihov poklic in delo. Izzive posameznih družin so šole in vrtci ustvarjalno reševali, nekateri pa so ostali in se tudi krepili. Tuje raziskave (Banwo idr. 2020; Ofsted 2020 a in b) tako na primer izpostavljajo primanjkljaje znanja, še posebej pri učencih iz ranljivih družin in učencih s posebnimi potrebami. Dolgotrajno učenje na daljavo je posebej pri mlajših učencih pustilo posledice in primanjkljaje na področju motivacije, zbranosti, psihološkega počutja in socializacije. Nevladne organizacije, društvo psihologov (2021) itd. poročajo o stiskah družin (porast nasilja, zlorabe alkohola, ekonomske stiske ...) in posledično o stiskah otrok iz teh družin.

Aktualne okoliščine močno vplivajo na skrb za kakovostno sodelovanje vrtca, šole in staršev. Terjajo intenzivno spremljavo (npr. evalvacijo večkrat na leto ali po vsakem dogodku), več izmenjave informacij, empatično poslušanje, sprotno zaznavanje novih in spremenjenih potreb ter hitro odzivanje na spremenjene okoliščine.

VIRI

Ažman, T. 2012. *Sodobni razrednik: priročnik za usposabljanje učiteljev za vodenje oddelčnih skupnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Ažman, T. 2015. »Razsežnosti sodelovanja med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in družinami.« V *Izbrana poglavja iz vodenja v vzgoji in izobraževanju*, ur. M. Zavašnik Arčnik in J. Erčulj, 79–91. Ljubljana: Šola za ravnatelje.

Banxo, O. B., E. Anderson, J. Childs in C. Stone-Johnson. 11. 9. 2020. *An examination of challenges educators and families faced in the Aftermath of COVID-19*. https://repository.upenn.edu/cpre_policybriefs/90/

Cankar, F. 2009. »Sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja – priložnost za izboljšanje uspešnosti otrok.« V *Šola kot stičišče partnerjev: sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok*, uredila F. Cankar in T. Deutsch, 8–18. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G., K. Bregar-Golobič, L. Šugman Bohinc, B. Akerman, K. Kustec, I. Kvaternik, T. Kodele, N. Mešl in S. Dogenik. 2013. *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše*. Ljubljana: ZRSŠ.

Društvo psihologov Slovenije, NIJZ, UP Inštitut Andrej Marušič, UČ FF, UP Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijsko tehnologijo. 2. 3. 2021. *Izsledki raziskave za oceno potreb po psihosocialni podpori med epidemijo covid-19*. Ocena-potreb-po-psihosocialni-podpori.pdf (dps.si)

Epstein, J. L. 2001. *School, Family and Community Partnerships*. Boulder: Westview Press.

Gomez, A. in A. Kobolt. 2012. »Vpliv družine na mladostnikovo identiteto.« V: *Socialna pedagogika*, 16/4, str. 323–354.

Grant, K. B. in J. A. Ray. 2013. *Home, School, and Community Collaboration: Culturally Responsive Family Engagement*. SAGE Publications, Inc.

Jensen, E., in H. Jensen. 2011. *Dialog s starši*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.

Hattie, J. 2012. *Visible Learning For Teachers: Maximising Impact On Learning*. London and New York: Routledge.

Kalin, J. idr. 2008. *Vzvodi uspešnega sodelovanja med šolo in domom (sodobne rešitve in perspektive)*. Zaključno poročilo. Univerza v LJ, FF. <http://www.worldcat.org/title/vzvodi-uspesnega-sodelovanja-med-domom-in-solo-sodobne-resitve-in-perspektive-zakljucno-porocilo/oclc/441755224>

Kalin, J. 2009. »Pedagoški vidiki sodelovanja učiteljev in staršev – izzivi za učitelje, starše in družbeno skupnost.« V *Šola kot stičišče partnerjev: sodelovanje šole, družine in lokalnega okolja pri vzgoji in izobraževanju otrok*, uredila F. Cankar in T. Deutsch, 83–99. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Koren, A. 2007. *Ravnateljstvo: vprašanja o vodenju šol brez enostavnih odgovorov*. Koper: Fakulteta za management, in Ljubljana: Šola za ravnatelje.

Mak, B. in M. Hafner. 2003. »Vrtec presenečenja.« V *Sodelovanje s starši da, toda kako?: zbornik / VI posvet Menedžment v izobraževanju*, uredila A. Trnavčević, 91–99. Ljubljana: Šola za ravnatelje.

Ofsted. 2020a. COVID-19 series: briefing on early years, November 2020.

<https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-series-briefing-on-early-years-november-2020>

Ofsted. 2020b. COVID-19 series: briefing on schools, October 2020.

<https://www.gov.uk/government/publications/covid-19-series-briefing-on-schools-october-2020>

Olsen, G. in M. L. Fuller. 2012. *Home and School Relations: Teachers and Parents Working Together*. Pearson.

OŠ Škofja Loka – mesto. 2016. *Taktični priročnik za sodelovanje s starši*. Škofja Loka:

<https://anyflip.com/macawee/basic>

Rupnik Vec, T. idr. 2020. *Analiza izobraževanja na daljavo v času epidemije Covid-19 v Sloveniji* [Elektronski vir] : delno poročilo, julij 2020. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

<https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/IzobrazevanjeNaDaljavo/2/>

Zakon o vrtcih (uradno prečiščeno besedilo) (ZVrt-UPB2). 2005. Uradni list RS, št. 100/05.

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4589>

Zakon o gimnazijah (uradno prečiščeno besedilo). 2007. Uradni list RS, št. 1/07.

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5099#>

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI). 1996. (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr. in 25/17 – ZVaj) <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>

Zakon o osnovni šoli (uradno prečiščeno besedilo). 2006. Uradni list RS, št. 81/06.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3535?sop=2006-01-3535>

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1). 2006. Uradni list RS, št. 79/2006.

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3449?sop=2006-01-3449>

ZASSS (starši). Maj 2020a. Vloga staršev pri izobraževanju na daljavo za osnovnošolce.

https://drive.google.com/file/d/1pAV9X3_FkiaOc2FMGBQaJB0Tul4xVNIZ/view

ZASSS (starši). Maj 2020b. Povzetek ugotovitev ankete, izvedene med starši po petem tednu izvajanja izobraževanja na daljavo. https://drive.google.com/file/d/1ytihtw8eud70ocFdWrAG7aLSxtgF3K_u/view

Zemljarič, V. idr. 2003. »Partnerstvo med starši in vrtcem v luči novega kurikula.« V *Sodelovanje s starši da, toda kako?: zbornik / VI posvet Menedžment v izobraževanju*, uredila A. Trnavčević, 116–123. Ljubljana: Šola za ravnatelje.

4 POGLED STARŠEV NA SODELOVANJE VRTCEV IN ŠOL Z DRUŽINAMI

Anton Meden, Zveza aktivov svetov staršev Slovenije

Sodelovanje med vrtcem, šolo in družino je ključno za uspešen vzgojno-izobraževalni proces. Starši sicer tako rekoč brez izjem svojim otrokom želijo dobro, ne zavedajo pa se vsi, da je za uspeh šolanja otrok sodelovanje staršev z učitelji in drugimi strokovnimi delavci v šoli tako pomembno. Zato je treba starše opolnomočiti in čim prej ustvariti zavedanje o pomenu in namenu sodelovanja med njimi in vzgojno-izobraževalnim zavodom, ki ga obiskuje njihov otrok. Za to sta najprej odgovorna vrtec in šola. Ravnatelj kot vodja vrtca, šole ima v rokah vzvode, s katerimi poskrbi, da se v okviru spodbudnega okolja ne samo pri starših, ampak tudi pri zaposlenih, vzpostavi močno zavedanje, zakaj je sodelovanje dobro in potrebno. Prav tako poskrbi, da to zavedanje, ki je predpogoj kakovostnega sodelovanja, sčasoma ne zbledi. Je namreč povezano z motivacijo za sodelovanje – če starši in strokovni delavci nimajo živo v zavesti, zakaj je sodelovanje dobro, ga ne bodo negovali kljub vsem podlagam in dobrim praksam, ki so opisane v nadaljevanju. Na splošno je zakonski okvir širok in daje vrtcem, šolam in družinam obilo možnosti za ustvarjalnost in inovativnost pri oblikovanju učinkovitih načinov sodelovanja, kar starši nekako tudi pričakujejo.

KAJ STARŠI PRIČAKUJEJO OD RAVNATELJEV?

O tem, kaj starši pričakujejo od ravnateljev z vidika sodelovanja, smo v Zvezi aktivov svetov staršev Slovenije (v nadaljevanju ZASSS) spomladi 2021 opravili dopisno razpravo. Na kratko jo povzemamo s posameznimi poudarki, ki so ilustrirani z navedki iz razprave.

»Veliko pomeni, če da ravnatelj vedeti, da so njegova vrata odprta in je pripravljen na dialog, predloge, reševanje zagat...« Starši torej pričakujejo, da je ravnatelj dostopen. Čeprav poznajo in sprejemajo načelo, da naj bi probleme reševali tam, kjer se pojavijo (pri posameznem učitelju, razredniku ...), pričakujejo, da si bo čas zanje vzela tudi »vrhovna avtoriteta« na šoli in jih poslušala ter slišala. V naslednjem navedku je to pojasnjeno: *»Če starši vemo, da nas je ravnatelj pripravljen slišati, se bodo ideje rojevale tudi na naši strani.«* Poslušanje in slišanje ter odprtost za dialog sprostijo tudi ustvarjalnost staršev, jih motivirajo, da svoje znanje, ideje, kompetence usmerijo v dobro šole in se domislijo rešitev, ki se jih ravnatelj in zaposleni sami morda ne bi, ter jih lahko pomagajo tudi izpeljati. To je za šolo zelo pozitivno in eno od pričakovanj je, da bo ravnatelj za tako angažiranje staršev zavzet in ne bo samo imel odprtih vrat in ušes ter čakal, da kdo pride in kaj predlaga, ampak bo proaktivno v tem duhu povpraševal (tudi) starše za mnenja, predloge ... *»Zainteresiran ravnatelj zna pridobiti mnenja staršev tako z neposrednimi pogovori kot po predstavnikih pa tudi z vprašalniki.«*

Naslednji pomemben sklop pričakovanj dobro ilustrira stavek: *»Ravnatelj je vodja, odgovoren tudi za delo drugih, zato ga mora poznati, kritično vrednotiti, po potrebi popraviti/usmeriti...«* To pričakovanje je naravno – ravnatelj kot vodja naj bi zmožel voditi zaposlene, vedel naj bi, kaj in kako delajo, ter jih tudi znal pripraviti do tega, da delajo dobro. Konkretno naj bi bil seznanjen s tem, kako zaposleni (učitelji in svetovalni delavci, ki so v tem kontekstu precej izpostavljeni) sodelujejo z družinami. Prav tako naj bi bil sposoben zaznati, kje na strani zaposlenih to sodelovanje šepa, zanj ni prave volje ali je nestrokovno. Starši pričakujejo, da bo v takih primerih kot vodja in avtoriteta dosegel, da se njihovo delo izboljša. Posebej je to pomembno, ko nastane nesoglasje med staršem oziroma družino in zaposlenim na šoli. *»Ravnatelj v primeru težav nastopi kot avtoriteta, ki iskreno skrbi za dobro vpletenih in zna to korektno izraziti.«* Ta navedek ponazori pričakovanje, da bo v primeru konflikta ravnatelj nepristranski, pošten in dosleden – tako v odnosu do zaposlenih kot do različnih družin.

Starši so svoja pričakovanja do ravnateljev izrazili tudi v obeh vprašalnikih, ki smo jim ju v ZASSS poslali v prvem valu epidemije spomladi 2020; prvega po prvem tednu (ZASSS 2020a), drugega pa po petem tednu pouka na daljavo (ZASSS 2020b). Predvsem pri odprtih vprašanjih o pohvalah in kritikah se je beseda »ravnatelj« pogosto pojavila in v veliko primerih se je vsebina sporočil nanašala na *pričakovanja* (med pohvalami na izpolnjena, med kritikami pa na neizpolnjena, vsebina pričakovanj pa je bila v obeh kategorijah velikokrat enaka). V naslednjih odstavkih je navedenih nekaj izrazito prevladujočih pričakovanj. Res je, da so nekatera bolj splošna in ne govorijo neposredno o sodelovanju med vrtcem, šolo in družino. Zaznamovana so tudi s kriznim ozračjem časa, v katerem so starši odgovarjali na vprašanja. So pa pričakovanja v krizi pravzaprav podobna kot v »normalnem« času, le čustveni odziv na njihovo izpolnitev ali neizpolnitev je, sodeč po odgovorih, v krizi močnejši.

Kot dokaz za to so se v obeh »kriznih« vprašalnikih močno izrazila vsa zgoraj navedena *pričakovanja* (poslušanje, slišanje, upoštevanje, odprtost za ideje, proaktivna komunikacija za iskanje dobrih idej, vodenje zaposlenih, tudi korekcije njihovega delovanja ...). Dodatno pa so izstopili še trije vidiki pričakovanj, v katerih je bil ravnatelj posebej omenjen kot tisti, ki je za to zaslužen (pri pohvalah) oziroma odgovoren (pri kritikah). To so: 1) *organizacija dela*, 2) *jasnost, ažurnost in strukturiranost obveščanja in komunikacije* ter 3) *spodbuda in motiviranje* (tako zaposlenih kot učencev in staršev). V izredni situaciji se je še bolj pokazalo, kaj pomeni dobra organizacija dela, ki upošteva učenca in družino (pohvale), in kakšne posledice ima odsotnost take organizacije oziroma prepuščenost učiteljev samim sebi (kritike). Ali kaj pomeni, če je komunikacija med šolo in domom jasna, pregledna, strukturirana in predvsem obojesmerna (pohvale), ter kaj se zgodi, ko ni tako. Razumljivo je tudi, da je bila vloga vodje (ravnatelja) kot motivatorja v krizi bolj poudarjena kot pred epidemijo, je pa tudi tovrstno pričakovanje vedno prisotno.

DOBRE PRAKSE SODELOVANJA MED STARŠI IN ŠOLO

V nadaljevanju navajamo nekaj načinov sodelovanja med starši in šolo, ki smo jih opazili, nekatere tudi spodbudili oziroma razvili v ZASSS.

Delavnice z učitelji, starši in ravnatelji kot enakovrednimi udeleženci smo izvedli v okviru letnega posvetovanja ZASSS,⁹ »model« pa se je nato razširil na regionalno raven¹⁰ in na posamezne šole. Tak način dela so udeleženci na vseh ravneh zelo pohvalili, saj omogoča neposredno komunikacijo in življenje v položaj sogovornikov. To izboljša medsebojno razumevanje in velikokrat odpre pot tudi za drugačne oblike sodelovanja.

Razvoj potenciala staršev je obsežno področje sodelovanja, ki temelji predvsem na želji in motivaciji staršev delati v dobro otrok – vseh otrok, ne samo svojih. Aktivno vključena skupina staršev je za šolo posebej dragocena, saj se med njimi najdejo tisti, ki so voljni prevzeti tudi naloge v formalnih oblikah sodelovanja (svet šole, svet staršev, šolski sklad, delovne skupine in komisije na šoli). Za tako (so)delovanje pa potrebujejo opolnomočenje, lahko bi rekli tudi »profesionalni razvoj«, saj so funkcije, ki jih prevzamejo, zanje večinoma nove. Pomembno je, da imajo starši na šoli pri tem podporo in dostop do ustreznih informacij. Če pri opolnomočenju sodelujejo tudi zaposleni in ravnatelj, je treba biti zelo pozoren, da starši njihovega pristopa ne začutijo kot pokroviteljskega.

V praksi delovanja ZASSS so se za zelo koristne izkazali na primer seminarji s področja pristojnosti in delovanja svetov staršev, ki temeljijo na izmenjavi dobrih praks. Med letoma 2013 in 2019 jih je bilo izvedenih 21. Njihova vsebina je izhajala iz pristojnosti, ki jih svetu staršev nalagajo normativni akti, naslovi so navedeni na spletni strani ZASSS.¹¹ Sodelovanje ravnateljev na teh seminarjih je bilo ključno tako z vsebinskega kot z logističnega vidika. Odzivi udeležencev so bili zaradi praktične naravnosti in aktualnosti vsebin zelo pozitivni. Pomemben vidik opolnomočenja staršev za delo v organih šole je tudi, da lahko ti starši svoje znanje in izkušnje prenašajo ter pomagajo razviti potencial naslednje generacije staršev.¹²

⁹ Okrožnica-2012-4_V1.pdf (zasss.si)

¹⁰ Odnosi med starsi in učitelji - poročila delavnic ASSOSDKR.pdf (zasss.si)

¹¹ ZASSS – Seminarji

¹² Okrožnica-2015-2_V0.2.pdf (zasss.si)

»**Protokol**« **sodelovanja** je napisan ali nenapisan (v vsakem primeru mora biti staršem in zaposlenim dobro poznan) okvir sodelovanja in komunikacije. To je sklop rednih in utečenih formalnih in neformalnih oblik sodelovanja, ki vključuje tudi informacije o tem, kakšna je pot do vzpostavitve sodelovanja, ko se pojavi nenadna potreba po njem (na primer problem na šoli, v razredu, družini). Starši morajo vedeti, na katera vrata v šoli lahko potrkajo v takem primeru in tudi, katera so naslednja, če jim pri prejšnjih ni uspelo najti rešitve. Če so poti komunikacije in sodelovanja dobro znane in utečene, se zmanjšajo možnosti, da bodo posamezniki (starši) mimo dogovorov poskusili uveljaviti svoje interese. Pri takem poskusu se bodo namreč soočili tudi z interesi drugih staršev.

Vključevanje predsednika sveta staršev v dogajanje v vrtcu in šoli ob različnih priložnostih lahko tudi formalno pokaže, da sta vrtec in šola odprta za sodelovanje s starši in jim priznavata pomembno vlogo ter cenita njihovo sodelovanje. Med takimi primeri je prisotnost predsednika sveta staršev na prvih roditeljskih sestankih za starše prvošolcev. Tam kot »starš staršem« predstavi vlogo predstavnika staršev in delo sveta staršev. Ker izhaja iz osebne izkušnje, je pri tem uspešnejši kot razrednik. V sodelovanju z razrednikom pa lahko predstavi tudi pomen sodelovanja med šolo in družino. Za dobre so se izkazale prakse, ko predsednik sveta staršev skupaj z ravnateljem pozdravi prvošolce in njihove starše na prvi šolski dan, z nagovorom pospremi devetošolce na valet in se v imenu staršev zahvali učiteljem za trud, sodeluje pri nekaterih drugih slovesnostih, je udeležen (poleg vodstva šole in predsednika sveta šole) pri pogovorih z občino, ki se tičejo šolske problematike, ipd.

Stalna spodbuda k sodelovanju je velik izziv, je pa zelo pomembna, da motivacija ne oslabi, kot je bilo povedano že na začetku. Stalnost najbolj dosežemo z utečeno, periodično rutino. To so na marsikateri šoli osredinili okrog vzgojnega načrta. Izbira vzgojnega področja je za stalno sodelovanje zelo smiselna, saj se na področju vzgoje starši in učitelji najbolj enakovredno dopolnjujejo. Poleg tega pa je vsakoletna evalvacija vzgojnega načrta na različnih ravneh »rutina«, ki poskrbi, da sodelovanje ne zamre in da se vanj vključujejo novi starši (in zaposleni).

SKUPNA PRIPRAVA VZGOJNEGA NAČRTA KOT PRILOŽNOST ZA KAKOVOSTNO SODELOVANJE S STARŠI

Prav vzgojni načrt, ki ga mora imeti vsaka šola, je priložnost za eno od kakovostnih oblik trajnega sodelovanja med šolo in družinami. Kot je bilo že omenjeno, je vzgojno področje posebej primerno za tovrstno sodelovanje. Najbolje je, da je dogajanje okrog vzgojnega načrta stalno – ciklično na letni ravni (vsakoletna evalvacija, načrt delovanja, izvajanje ...). Če ravnatelj na šoli vzpostavi tim za vzgojni načrt, ki vključuje tako starše kot zaposlene, je lahko ta skupina »motor«, ki poganja tudi druge oblike sodelovanja z vključevanjem številnih družin (evalvacija vzgojnega načrta tudi v oddelkih na tematskih roditeljskih sestankih). Izkušnje kažejo, da so učinki zelo pozitivni (Škrab Grašič in Rupnik 2018).

VIRI

Škrab Grašič, T. in D. Rupnik. 2018: Vzgojni načrt OŠ Cerklje na Gorenjskem. V: Vzgoja (V žarišču: Vzgoja in vzgoja), XX/4, 80: 18-20.

ZASSS (starši). Maj 2020a. Vloga staršev pri izobraževanju na daljavo za osnovnošolce.
https://drive.google.com/file/d/1pAV9X3_FkiaOc2FMGBQaJB0Tul4xVNiZ/view

ZASSS (starši). Maj 2020b. Povzetek ugotovitev ankete, izvedene med starši po petem tednu izvajanja izobraževanja na daljavo.

5 AKTIVNO SODELOVANJE ŠOLE Z DRUŽINAMI V OSNOVNI ŠOLI BREŽICE

Marija Lubšina Novak, Osnovna šola za Brežice

Osnovna šola Brežice (OŠB) z 915 učenci in 132 zaposlenimi je šola z visokimi občinskimi in državnimi priznanji ter nagradami – tudi z nagrado RS na področju šolstva za leto 2005. Leta 2017 je za štiriletno obdobje že tretjič prejela naziv »kulturna šola«, naziv »naj športna šola« pa so ji od leta 2004 do 2020 podelili vsako leto. OŠB je tudi dobitnica Kumerdejevega priznanja za leto 2020, ki ga podeljuje Zavod RS za šolstvo. Z motom *Želimo sodelovati pri razvoju dobrega posameznika z odličnim znanjem* si zaposleni na šoli prizadevamo, da bi v spodbudnem učnem okolju in s sodobno zasnovanim poukom ter razširjenim programom omogočili učencem razvijanje čim več njihovih potencialov. Zaradi omenjene filozofije, ki nas vse preveva, smo se pridružili tudi vseslovenskemu gibanju Rastoča knjiga in pred šolo s pomočjo sponzorjev zgradili eHrast, na katerem vsako leto zaznamujemo dosežke učencev in učiteljev ter s tem vsakič znova ponazorimo svojo težnjo po nenehni rasti in razvoju.

ŠOLA KOT STIČIŠČE PARTNERJEV

Šola je odprt sistem, ki je povezan s širšo družbeno skupnostjo. Ne skrivamo močne želje po tem, da bi bili prepoznavni v kraju; povezujemo se z lokalno skupnostjo in širše na različnih področjih delovanja. Pšunder (1994, str. 57) pravi, da šola »prejema od družbene skupnosti naloge in sredstva za delovanje, njej odgovarja za rezultate in iz nje črpa vzgojne vplive«. Na OŠB se ne zadovoljimo zgolj s tem, ampak želimo delovati proaktivno; ne čakamo le na spodbude od »zgoraj«, ampak želimo sami prispevati k oblikovanju ožje in širše družbene skupnosti, želimo dajati pobude in biti vzor deležnikom, ki vstopajo v naš šolski prostor ali pa so z njim posredno povezani. Najpomembnejša cilja sodelovanja OŠB z javnostjo in tako tudi z družinami sta, da bi šola krepila partnerstva in bila hkrati kulturno-izobraževalno stičišče kraja. Svoje poslanstvo in cilje uresničujemo v tesnem sodelovanju z družinami naših učencev. Menimo, da je sodelovanje zaposlenih z družinami strokovno korektno in pestro. Na šoli se zavedamo, da lahko dobro sodelovanje šole z družinami deluje kot odličen podporni sistem otroku pri vzpostavljanju njegovega odnosa do izobraževanja kot vrednote. Zato si prizadevamo vzpostaviti odprt način komuniciranja z družinami, ki bi posameznikom omogočil razvoj pozitivnega odnosa do (naše) šole. Trudimo se, da bi pri članih družin kot partnerjih z medsebojnim spoznavanjem, razvijanjem zaupanja in sprejemanja vzpostavili občutek varnosti, ki je zlasti potreben v trenutkih reševanja problemov. Zavedamo se, da lahko samo z dobrimi medsebojnimi odnosi zagotovimo učencem enotnost delovanja vseh dejavnikov vzgoje in izobraževanja, zato z različnimi formalnimi in neformalnimi oblikami sodelovanja težimo k temu, da bi bili šola in družina v skrbi za učenca čim bolj povezana partnerja, ki imata iste cilje in se v vzgojnih postopkih čim bolj ujemata in dopolnjujeta.

OBLIKE SODELOVANJA ŠOLE IN STARŠEV

Zaradi povedanega smo poleg obveznih in formalnih oblik sodelovanja šole z družinami in širšo skupnostjo, kot so na primer svet staršev, govorilne ure in roditeljski sestanki, predavanja in delavnice za starše – izobraževanja, različne oblike podpore – svetovanja, informiranje – publikacija, šolska spletna stran, vabila, sporočila, uradni dopisi ipd., razvili tudi mnoge neformalne oblike sodelovanja. Takšno sodelovanje pripomore k medsebojnemu spoznavanju partnerjev, razvijanju medsebojnega zaupanja ter občutka varnosti in pripadnosti, ne nazadnje pa tudi k prepoznavnosti OŠB v lokalni skupnosti. V sklopu neformalnih oblik sodelovanja organiziramo na šoli dneve odprtih vrat, obiske staršev in drugih članov družin (razširjena družina), izvedbo izbranih ur obveznega in razširjenega programa šole (prikaz poklicev, branje pravljic, vodenje interesnih dejavnosti – tudi prek društev),

predstavitve svojega maternega jezika in kulture, ki nista slovenska (npr. ob dnevu jezikov), šolske prireditve, na katerih sodelujejo tudi starši učencev (npr. kulturna prireditev Družine pojejo in igrajo), pomoč družin pri mednarodnem sodelovanju šole (npr. namestitev tujih učencev, prireditve Cirkus), dneve s posebno vsebino, ki jih organiziramo ob dnevu Zemlje – npr. Tek podnebne solidarnosti – in na katerih sodelujejo tudi starši in drugi člani družin. Starši so odlični povezovalci šole z okoljem, saj s svojo socialno mrežo omogočajo, da pridobi šola mnoge koristne informacije, stike, in ne nazadnje pripomorejo tudi k temu, da so šola oziroma posamezni učenci deležni različnih oblik pomoči (donatorstva). Našteli smo le nekaj aktivnosti, ki jih izvajamo na šoli v sodelovanju z družinami. Konkretnije bom opisala tri, in sicer formalno obliko sodelovanja s področja izobraževanja oziroma svetovanja *Tri sekunde zasvojenosti*, ki smo jo izvedli v času epidemije covid-19 in zaprtja šole, ter dve neformalni obliki sodelovanja šole z družinami: tradicionalno kulturno prireditev *Družine pojejo in igrajo* ter prireditev *Cirkus* (dan s posebno vsebino v povezavi z mednarodnim sodelovanjem).

Tri sekunde ZASVOJENOSTI: To se meni ne more zgoditi – izobraževanje za zaposlene in družine (starši in otroci)

O varnosti na spletu smo se z učenci in starši redno pogovarjali že pred epidemijo (spletna stran Safe.si), saj smo menili, da je v današnjem času, ko vsi veliko več časa preživimo na internetu, tudi večja možnost za tovrstne zlorabe. Že po prvem valu epidemije, ko smo delali od doma, smo na šoli ugotovili, da moramo posvetiti spletni varnosti oziroma varnosti na spletišču ali internetni varnosti še posebno pozornost. Učence smo pravzaprav kar v hipu zaprli v domače okolje in jih potisnili pred ekrane, nismo pa jih dovolj usposobili (niti njihovih staršev) za odzivanje na varnostna tveganja in za samozaščito pred računalniškim kriminalom. V šolskem letu 2020/2021 smo zato v sodelovanju z Zavodom 7 izvedli avtorski tematski dogodek. V januarju 2021 so nam izvajalci posredovali gradivo za sodelujoče (vabilo, povezavo za dostop in ogled dogodka online). Sodelujoči (zaposleni, starši in otroci) smo lahko na dogodku aktivno sodelovali, in sicer tako, da smo v klepetalnik (»chat«) pisali vprašanja in pobude, voditelj in predavateljica pa sta se nanje odzivala. Povezavo je vzpostavilo 133 povabljenih, menim pa, da je bilo udeležencev še več, saj je bilo v družinah (tako zaposlenih kot učencev) pred zasloni gotovo več članov. Udeleženci so se na dogodek pozitivno odzvali in izrazili željo, da bi čez čas izvedli še kakšnega.

Tradicionalna novoletna kulturna prireditev Družine pojejo in igrajo

OŠB od leta 2013 v decembru pripravlja kulturno prireditev. Tim za njeno pripravo pod vodstvom pomočnice ravnateljice vsako leto konec novembra nagovori družine in jih povabi k sooblikovanju novoletne prireditve. Odziv je vedno izjemen. Vsi člani družine pa tudi prijatelji in sošolci pripravijo plesne ali glasbene točke (enkrat je nastopil tudi del članov mešanega pevskega zbora s svojimi družinami; izbira pevske točke je bila zanje poseben izziv, saj je bila starost pevcev zelo različna). Nekajkrat so se mame naših učencev ponudile, da so skupaj z otrokom ali z več otroki vodile prireditve in zanje celo pripravile scenarij. Odziv na vabilo k sodelovanju je bil tako tudi decembra 2020 velik, četudi prireditve prvič nismo mogli izvesti v živo. Ravnateljica je posnela praznični nagovor, družine pa so prispevale svoje posnetke, ki smo jih zmontirali v film in družinam vseh učencev šole 23. 12. 2020 posredovali povezavo za ogled (<https://www.osbrezice.si/2020/12/24/druzine-pojejo-in-igrajo-2020/>). Tako smo že deveto leto zapored skupaj z družinami organizirali skupen decembrski večer, ki nas je popeljal v čarobnost božično-novoletnih praznikov, nam vlil optimizma in vsem učencem ter njihovim družinam, ki so to želele, omogočil, da so se predstavile s svojim nastopom.

Kulturni dan z mednarodno udeležbo in športno-plesno prireditvijo Cirkus

OŠB je tudi mednarodno zelo dejavna (vodenje projektov Erasmus in sodelovanje v njih, soorganiziranje mednarodnih otroških folklornih festivalov MOF Artiče-Brezice, ki smo jih pripravljali skupaj z Osnovno šolo Artiče, Dolga prijateljstva – bienalna izmenjava učencev in učiteljev s pobrateno Osnovno šolo Dobřany na Češkem – povezava mest Brežice in Dobřany). Te večdnevne aktivnosti smo lahko načrtovali in izvajali predvsem zato, ker smo imeli ves čas močno podporo družin, ki so nam pomagale pri namestitvi učencev in delno tudi pri preskrbi s hrano (zajtrki in večerje). Naš namen pri izvajanju vseh naštetih dejavnosti je bil, da bi si učenci ustvarili dobro socialno

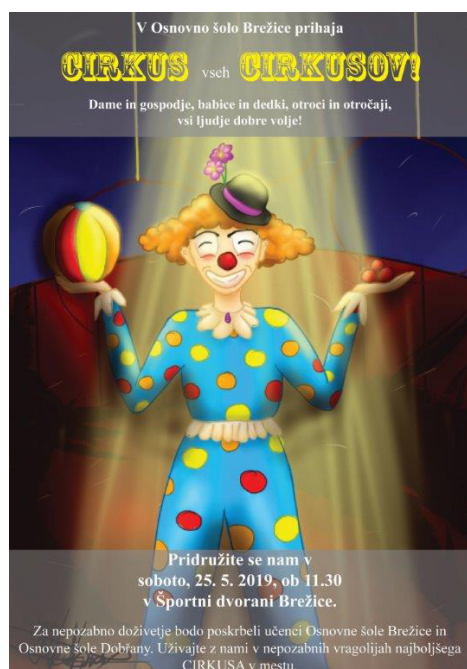
mrežo tudi zunaj OŠB, dabi spoznavali druge kraje v Evropi in širše ter se seznanili z različnimi kulturami in jeziki. Večina tovrstnih srečanj je bila bienalnih in tako je bila eno leto gostiteljica OŠB, drugo leto pa smo bili mi gostje v tujini. Petindvajsetega maja 2019 smo v okviru štiridnevnega mednarodnega srečanja pripravili enega odmevnejših dogodkov, ko smo na delovno soboto izvedli športno-plesno kulturno prireditev Cirkus. Potekala je v sodelovanju z učenci in učitelji ter starši OŠB in Osnovne šole Dobřany. Na vnaprej dogovorjeno temo (cirkuske točke) so nastopili učenci Osnovne šole Brežice od prvega do petega razreda (program osnovne šole in osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom – skupaj okoli petsto učencev) ter skupine učencev predmetne stopnje, ki so vadile v okviru razširjenega programa gimnastika, akrobatika, igre z žogo, in štirideset učencev ter deset učiteljev Osnovne šole Dobřany. Priložnost za nastop (aktivna vloga) je tako dobilo veliko učencev (kar je bil tudi eden od namenov dneva s posebno vsebino) in prav vsi so se izjemno potrudili. Na dan prireditve so bili družinski člani, ki niso nastopali, gledalci (športna dvorana, ki sprejme 1100 gledalcev, je bila polna). Starši so aktivno sodelovali pri pripravi tega zabavnega dne s posebno vsebino, saj so šivali ali posodili kostume za nastopajoče, prispevali rekvizite, sodelovali pri izdelavi scene, ličili učence pred nastopom itd. Prireditev je bila živahna, humoristično obarvana in je tako gledalce kot tudi nastopajoče napolnila s pozitivno energijo.

IN KAKŠNA JE VLOGA RAVNATELJICE PRI VODENJU SODELOVANJA ŠOLE IN DRUŽIN?

Vloga ravnatelja oziroma ravnateljice je po mojem mnenju pomembna, a »gledalcem« večinoma skrita. Ravnateljica mora vedeti, kaj je za zavod pomembno in kateri so dolgoročni cilji šole. Svoje odločitve pa mora tudi smiselno prilagajati trenutnim potrebam, ki se kažejo v okolju in jih narekuje stanje v družbi. Nekatere naloge naj delegira usposobljenim sodelavcem (distribuirano vodenje), sama pa naj bo aktivna pri iskanju virov, novih partnerjev, se z njimi povezuje in dogovarja. V času izvedbe aktivnosti naj bedi nad realizacijo, povezuje deležnike med seboj in se ob morebitnih nejasnostih, nesoglasjih ali sporih pravočasno vključi v njihovo reševanje. Zagotavlja naj sprotno spremljavo in evalvacijo formalnih in neformalnih oblik sodelovanja šole in staršev, pohvali izvajalce za opravljeno delo in jih opozori na morebitne pomanjkljivosti. Po lastni presoji in v skladu z možnostmi lahko akterje tudi finančno nagradi – delovna uspešnost.

VIR

Pšunder, M. 1994. *Knjižnica za učitelje in starše*. Maribor: Obzorja.

6 SKRIVNOST SODELOVANJA JE SLIŠATI DRUG DRUGEGA

Simona Žnidar, Vrtec Mavrica Vojnik

Vrtec Mavrica Vojnik je javni vrtec v občini Vojnik, ki ima že nekaj let ob vpisu vedno zapolnjen tudi tako imenovani fleksibilni del, kar pomeni, da so vsi naši oddelki polni že na začetku šolskega leta. Medletni vpis skorajda ni mogoč, kar vsako leto spravlja v stisko starše in zaposlene v vrtcu. Občina je del Savinjske regije. Sestavljajo jo tri krajevne skupnosti, v katerih živi nekaj manj kot 9000 ljudi. Po povprečni starosti prebivalcev sodimo med mlajše občine. Dobro sodelovanje s starši je naše poslanstvo. Vrtec daje zgled, spodbudo in podporo družinam otrok, ki so vpisani v 21 oddelkov. Zavezani smo k ustvarjanju najboljših možnosti za skladen razvoj otrok, opolnomočenje staršev in usklajeno vzgojno-izobraževalno delovanje družine in vrtca, zato je pomembno, da poznamo socialno-kulturne značilnosti ter potrebe in pričakovanja družin v našem okolju. Večina staršev naših otrok se na delo vozi v sosednje občine Celje, Zreče, Dobrna, Velenje in Slovenske Konjice, zadnjih pet let pa se večja delež staršev, ki so zaposleni v bolj oddaljenih občinah, kar vpliva na podaljševanje našega poslovnega časa in s tem na organizacijo dela. Za sodelovanje, ki ustvarja spoštovanje, varnost in zaupanje, imamo družine in vrtec možnosti in priložnosti vsak dan.

UGOTAVLJANJE PRIČAKOVANJ IN SPREMLJANJE ZADOVOLJSTVA STARŠEV

S strokovnega stališča so pozornost in odprtost za sodelovanje ter vzdrževanje spoštljive in čuteče komunikacije z vsemi deležniki profesionalna odgovornost vseh zaposlenih v vrtcu. Zavedanje o etični in družbeni odgovornosti za kakovostno delo nas vodi v stalno refleksijo in načrtno evalvacijo. *Vsako šolsko leto z dvema anonimnima anketama raziščemo pričakovanja in zadovoljstvo staršev z različnimi oblikami in načini našega sodelovanja.* Anketi, ki ju izvedemo v spletnem okolju, pripraviva ravnateljica in svetovalna delavka, ki tudi obdela podatke in pripravi poročilo za zaposlene in starše. Prvo anketiranje izpeljemo po uvajalnem obdobju. Jesenska anketa (Priloga 1) je namenjena predvsem prepoznavanju uspešnosti procesa uvajanja otroka v vrtec. Izpolni jo velik delež, več kot 80 odstotkov k sodelovanju povabljenih staršev. Z drugo anketo (Priloga 2), ki jo izvedemo ob koncu šolskega leta, pa evalviramo kakovost izvedbe programa, zapisanega v letnem delovnem načrtu vrtca. Zanima nas tudi uspešnost prilagajanja vrtca aktualnemu družbenemu utripu in potrebam, ki izhajajo iz njega (sem sodijo tudi pomembni nenačrtovani dogodki, v tem šolskem letu je bila to epidemija). Konec šolskega leta 2019/2020 je anketo izpolnilo kar 71 odstotkov nagovorjenih staršev. Rezultatom anket oziroma pridobljenim mnenjem posvečamo veliko pozornost. Z njimi se seznanimo vsi zaposleni in starši. Strokovni delavci analiziramo odgovore in skupaj iščemo rešitve za izboljševanje dosežkov na področju razvoja in učenja otrok in drugih deležnikov. Anketne vprašalnike glede na aktualnosti časa in prioritete cilje vrtca posodabljam vsako šolsko leto. Tako lahko kar najbolj učinkovito spremljamo zadovoljstvo staršev z uvedenimi spremembami, učinke dejavnosti, ki sledijo našim razvojnim ciljem, in prepoznavamo šibkosti ali neskladja pričakovanj. Zaznavamo trend rasti odzivnosti staršev na povabilo k izpolnitvi anketnega vprašalnika. Vloga ravnatelja pri tem je skrb za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti in vsakoleten jasen dogovor, čemu bomo v prihodnje dajali prednost.

Poglobljen pogovor s starši

Razumevanje potreb in pričakovanj staršev je temelj zaupanja in uspešnega sodelovanja, hkrati pa tudi priložnost za jasno določitev meja odgovornosti in avtonomije. V različnih, tudi zelo inovativnih oblikah sodelovanja je treba jasno določiti vloge staršev in strokovnih delavcev pri medsebojnem sodelovanju. Prve korake v to smer naredimo takoj na začetku naše skupne poti, na uvajalnem sestanku novincev? in na prvih roditeljskih sestankih v novem šolskem letu, kjer predstaviti vrtca in naših prioritetenih ciljev na področju vzgoje in učenja sledijo predstavitve pričakovanih oblik sodelovanja, komuniciranja in medsebojnih obveznosti.¹³

Na podlagi potreb staršev smo sestavili **vprašalnik za pomoč pri pripravi na poglobljen pogovor**, ki ga prejmejo starši ob prijavi na pogovor (Priloga 3). Izpolnjenega vrnejo vrtcu pred terminom pogovora. Namen vprašalnika je z upoštevanjem pridobljenih podatkov izboljšati skrb za otrokov uravnoteženi razvoj in je učinkovit pripomoček za pogovor strokovnega tandema vzgojiteljic in staršev o vseh področjih otrokovega učenja in razvoja. V pogovoru strokovni tandem dobi več informacij o otroku, starše pa vprašalnik usmerja k zavedanju o pomenu povezanosti vseh področij razvoja ter k skupnemu načrtovanju in spremljanju individualno zastavljenih ciljev. Pri spremljanju dodatnih vprašanj, ki jih starši zapišejo na vprašalnik, ugotavljamo, da se jih večina na pogovor skrbno pripravi. S spremljanjem njihovih mnenj skozi več šolskih let smo ugotovili, da je na začetku šolskega leta zelo pomembno predstaviti staršem otrokove razvojne mejnike, pričakovanja, cilje, metode in dejavnosti, s katerimi bomo zagotovili otroku podporo in spodbude – tako starši vzgojne metode lažje razumejo, spremljajo in prenašajo v domače okolje. Njihova vprašanja (na primer, kako prepoznati pravi trenutek in začeti postopek odvajanja od pleničk ali kako se odzvati na izraze trme pri otroku ipd.) vodijo strokovni tandem k pozornemu opazovanju, načrtovanju, odgovornemu iskanju strokovnih rešitev, kar gradi tudi integriteto in samozaupanje strokovnih delavcev. Ker v pogovoru sodelujeta oba strokovna delavca tandema, smo tudi tako zgled sodelovanja in dogovarjanja, ki je v tem podobno družinskemu okolju.

V šolskem letu 2020/2021 se vprašanja staršev nanašajo na socialno-čustveno področje otrokovega razvoja, spoprijemanje s stiskami in konflikti, kar je posledica koronskega utripa časa, v katerem smo se znašli. Ugotavljamo, da v stiskah, ki jih prinaša epidemija, več staršev v strokovnih delavcih išče aktivnega poslušalca zase. Vse to nas v vrtcu postavlja pred nove izzive, a nam hkrati daje potrditev, da smo pomembni sopotniki družin, da nam starši zaupajo in upoštevajo naša priporočila. Ta odgovornost je v kriznem času še toliko večja. Zato bomo še naprej rahločutno gradili na svojih izkušnjah, pridobivali znanje, pozorno prisluhnili potrebam in pričakovanjem naših družin ter s ciljem spreminjanja in učinkovitega sodelovanja raziskovali našo prakso.

Vloga ravnateljice je skrb za slišnost vseh sodelujočih, empatičen odziv na izražene potrebe in razumevanje pomena sodelovanja. Ko ljudje začutijo iskreno in strokovno delovanje za dobro otrok ter pripravljenost za sprejemanje pobud in predlogov znotraj meja avtonomije, lažje razumejo in sprejmejo nasvete in meje soodločanja. Vsaka družina in vsak otrok sta košček mavrice – in sonce najtopleje posije, ko naši otroci postanejo in ostanejo zdravi, samostojni, radovedni in ustvarjalni ljudje, ki čez leta skupaj z nami podoživljajo lepe čase v vrtcu.

¹³ Primer vsebine dnevnega reda: Predstavitve vrtca, Oblike in pravila sodelovanja, Medsebojne obveznosti, LDN – prioritete, Čas in mesto za vprašanja

Priloga 1

Anketni vprašalnik ob koncu uvajalnega obdobja v Vrtcu Vojnik

Spoštovani starši! Vsi se zavedamo, da je vstop otroka v vrtec velika prelomnica za vso družino. Želimo si, da bi se vaš otrok v vrtcu dobro počutil in da bi rad prihajal vanj. Zato vas prosimo, da ocenite svoje zadovoljstvo z njegovim uvajanjem v vrtec. Vprašalnik je anonimen. Prosimo vas, da si vzamete nekaj minut in odgovorite na spodnjih 13 vprašanj. Izpolnjeni spletni vprašalnik vrnite najkasneje do _____.

Koliko je star otrok, ki se je uvajal v vrtec?

- ☐ 1-2 leti
- ☐ 2-3 leta
- ☐ 3-4 leta
- ☐ 4-5 let
- ☐ 5-6 let

Enota vrtca, ki jo obiskuje vaš otrok:

- ☐ Centralna enota Vojnik
- ☐ Frankolovo
- ☐ Socka
- ☐ Nova Cerkev
- ☐ Šmartno

Ali ste se udeležili roditeljskega sestanka za starše otrok novincev v juniju?

- ☐ da
- ☐ ne

Ste se pred otrokovim prihodom v vrtec imeli možnost pogovoriti s strokovno delavko o svojem otroku (potrebe, navade, dogovor o načinu uvajanja ...)?

- ☐ da
- ☐ ne
- ☐ drugo:

Kaj se vam je zdelo najpomembneje sporočiti strokovnim delavkam pred vstopom otroka v vrtec?

Ali ste v vrtcu dobili dovolj informacij o postopnem uvajanju otroka vanj?

- ☐ da
- ☐ ne
- ☐ lahko bi jih bilo več
- ☐ pogrešam:

Kje oziroma od koga ste dobili največ informacij o uvajanju otroka v vrtec?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ od strokovne delavke v vrtcu (vzgojiteljica, svetovalna delavka ...)
- ☐ ob vpisu otroka v vrtec (svetovalna delavka)
- ☐ na spletu
- ☐ pri prijateljih, sorodnikih
- ☐ iz izkušenj z uvajanjem starejših otrok
- ☐ drugo:

Koliko dni ste otroka postopoma uvajali v vrtec?

- ☐ 0 dni
- ☐ 1–3 dni
- ☐ 4–8 dni
- ☐ 9–14 dni
- ☐ 15 dni ali več

Ste med uvajanjem v vrtec pri otroku doma opazili kakšne spremembe v vedenju in počutju?

- ☐ ne
- ☐ da

Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, prosim, navedite, katere spremembe opazate doma:

Kako ste sodelovali pri uvajanju otroka v vrtec?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Z otrokom smo se o vstopu v vrtec pogovarjali doma.
- ☐ Skupaj s strokovno delavko smo pripravili načrt uvajanja.
- ☐ Prve dni v vrtcu smo z otrokom skupaj preživel.
- ☐ Otroku smo skrajšali čas bivanja v vrtcu.
- ☐ Otroka nismo posebej pripravljali.
- ☐ Drugo:

Kako ste bili na splošno zadovoljni z načinom uvajanja otroka v vrtec?

- ☐ zelo zadovoljni
- ☐ zadovoljni
- ☐ nezadovoljni

Vaši predlogi glede načina postopnega uvajanja novincev v vrtec (sporočila, pohvale, pobude ...):

Priloga 2

Anketni vprašalnik Vrtca Vojnik ob koncu šolskega leta 2019/2020

Spoštovani starši!

Iztekajoče se leto je v marsičem posebno in drugačno za vse nas, tudi za najmlajše. Ukrepi za preprečevanje širjenja novega koronavirusa, popolno zaprtje vrtca in kasnejši preventivni ukrepi ob ponovnem vključevanju otrok so nas vse postavili pred mnoge izzive in odločitve, ki smo jih sprejemali z upanjem, da so v danem trenutku najboljše. Vsi skupaj smo doslej – in upamo, da bomo tudi v prihodnje – odgovorno in uspešno opravili vse, da smo ohranili zdravje. HVALA VSEM, da ste spoštovali in še spoštujete preventivne ukrepe. Bližamo se koncu šolskega leta in počitnicam. Verjamemo, da jih vsi komaj čakamo, in vemo, da bodo za mnoge malce drugačne. V teh dneh se boste (ali pa ste se že) s strokovnimi delavci oddelkov, ki jih obiskuje vaš otrok, dogovorili o tem, kako boste vstopili v počitniške dni. Verjetno boste s ponosom obujali spomine na doživeto pred epidemijo, med njo in po njej. Vsem želimo zdravja in čim več brezskrbnega uživanja v naravi in v družbi najdražjih. Ker pa v tem času vedno pogledamo tudi prehojeno pot, vas vljudno naprošamo, da si vzamete nekaj minut in izpolnite vprašalnik, s čimer boste na eni strani potrdili naše delovanje, na drugi pa nam dali ideje za izboljšanje našega dela. Če imate v naš vrtec vključenih več otrok, izpolnite vprašalnik za vsakega posebej. Hvala vam za zaupanje in ostanite zdravi. Anketni vprašalnik je anonimen. Prosim, da na anketo odgovorite do _____.

Q1 – Spol anketiranca:

- ☐ ženski
- ☐ moški

Q2 – Izberite enoto in oddelek, ki ga obiskuje vaš otrok:

- ☐ Enota 1
- ☐ Enota 2
- ☐ Enota 3
- ☐ Enota 4
- ☐ Enota 5

IF (1) Q2 = [2] (Frankolovo)

Q3 – Označite skupino, v kateri je vaš otrok oziroma vaši otroci, če jih imate v vrtcu več:

- ☐ vzgojiteljica _____
- ☐ vzgojiteljica _____
- ☐ vzgojiteljici _____ in _____

IF (2) Q2 = [1] (Vojnik)

Q4 – Označite skupino, v kateri je vaš otrok oziroma vaši otroci, če jih imate v vrtcu več:

- ☐ igralnica št. 1
- ☐ igralnica št. 2
- ☐ igralnica št. 3

- ☐ igralnica št. 4
- ☐ igralnica št. 5
- ☐ igralnica št. 6
- ☐ igralnica št. 7
- ☐ igralnica št. 8
- ☐ igralnica št. 9
- ☐ igralnica št. 10
- ☐ igralnica št. 11
- ☐ igralnica št. 12
- ☐ igralnica št. 13
- ☐ igralnica št. 14

IF (3) Q2 = [3] (Šmartno v Rožni dolini)

Q5 – Označite skupino, v kateri je vaš otrok oziroma vaši otroci, če jih imate v vrtcu več:

- ☐ vzgojiteljica _____
- ☐ vzgojiteljica _____

Q6 – Kaj vam je v tem letu ostalo v najlepšem spominu?

Q7 – Kako ste bili zadovoljni z utečenimi načini obveščanja, informiranja, komuniciranja s starši?

- ☐ zelo zadovoljni
- ☐ zadovoljni
- ☐ pogrešamo:
- ☐ predlagamo:

Q8 – Ali ste v času epidemije spremljali spletno stran vrtca?

- ☐ da
- ☐ ne

Q9 – Katera oblika obveščanja v času zaprtja vrtca je bila za vas najbolj uporabna?

- ☐ spletna stran vrtca
- ☐ e-asistent
- ☐ e-pošta
- ☐ telefon
- ☐ klasična pošta
- ☐ drugo:

Q10 – Kako bi vam v času epidemije lahko še bolj pomagali?

Q11 – Prosim podajte svoj splošni vtis o vrtcu:

	1 – vrtec deluje zelo slabo	2	3	4	5 – vrtec deluje odlično
Moj vtis o vrtcu	☐	☐	☐	☐	☐

Q12 – Vaše sporočilo vrtcu:

Priloga 3

Vprašalnik za pomoč pri pripravi na poglobljen pogovor s starši

IME IN PRIIMEK OTROKA: _____

DATUM: _____ URA: _____

PODPIS STARŠA: _____

Prosimo, da obkrožite tista vprašanja, o katerih se v zvezi s svojim otrokom želite pogovoriti na poglobljenem pogovoru. Izpolnjeni anketni vprašalnik vrnite vzgojiteljici.

GIBALNI RAZVOJ:

- a. Groba motorika (hoja, tek, plazenje, gibljivost, koordinacija, ravnotežje, pobiranje igrač med hojo, potiskanje predmetov, prestopanje).
- b. Fina motorika (spretnost rok, prstov, zlaganje predmetov, gnetenje, rezanje s škarijami ...).
- c. Grafomotorika (drža pisala, pritisk na podlago, risanje ...).
- d. Drugo: _____

ZAZNAVNO-SPOZNAVNI RAZVOJ (miselne sposobnosti):

- a. Sposobnost poslušanja, opisovanja, opazovanja, gibanja (predmetov in igrač), orientacija v prostoru.
- b. Učenje količinskih in prostorninskih pojmov, raba izrazov, prepoznavanje predmetov na fotografijah.
- c. Učenje poimenovanja in ločevanja barv, razvrščanje predmetov, vstavljanje likov v plošče.
- d. Drugo: _____

ČUSTVENI IN SOCIALNI RAZVOJ:

- a. Počutje med vrstniki, premagovanje ločitvenega strahu, raziskovanje sebe in okolice.
- b. Samostojnost (kako rešuje konflikte, s kom se igra, kakšna je njegova vloga v skupini, kako rešuje ponujene izzive).
- c. Samostojnost pri oblačenju, hranjenju, higieni ...
- d. Kako močno izraža čustva (jeza, strah, žalost, veselje, kako jih nadzoruje ...).
- e. Drugo: _____

GOVORNI RAZVOJ:

- a. Razumevanje govora, navodil in predlogov (na, v, pod), pripovedovanje v povedih ...
- b. Širjenje besedišča, poimenovanje dejavnosti drugih oseb, naraščanje števila besed, ki jih pozna, petje izmišljenega besedila.
- c. Raba vprašanj (Kaj? Zakaj? Kdaj?).
- d. Kako pomagati pri pravilni izgovarjavi glasov.
- e. Drugo: _____

VAŠA VPRAŠANJA:

7 NEFORMALNE OBLIKE SODELOVANJA OSNOVNE ŠOLE FOKOVCI S STARŠI ZA KREPITEV DOBRIH MEDSEBOJNIH ODNOSOV

Suzana Deutsch, Osnovna šola Fokovci

Osnovna šola Fokovci je majhna podeželska šola z vsega skupaj 70 učenci. Locirana je v Fokovcih, razloženem naselju v občini Moravske Toplice ob regionalni cesti Murska Sobota–Prosenjakovci (Madžarska). Ima več kot 150-letno tradicijo in v teh letih je večkrat doživljala turbulentne čase ter se srečala z mnogimi izzivi. Nastala je na pobudo naprednih posameznikov, ki so v šolanju videli napredek. V teh 150 letih je bila šola večkrat na prepihu in trepetala za svoj obstoj. A je vedno obstala, tudi zaradi srčnih in predanih staršev. Tudi danes je zelo pomembno, da so starši naši partnerji in nas podpirajo pri naših odločitvah in razvojnih usmeritvah. Kot ravnateljica sem prepričana, da moramo kot šola biti odprti, pripravljeni sodelovati, se pogovarjati in sklepiti kompromise. Starši so namreč tisti, ki bodo tudi v prihodnje stali šoli ob strani, da bo obstala, vendar le, če bodo videli njeno vrednost in pomen. Situacija v šoli namreč ni prijetna, iz leta v leto je manj učencev (delno zaradi nizke natalitete, delno zato, ker starši iz objektivnih razlogov vpisujejo otroke v druge šole), zato je njen obstoj ogrožen. Kot ravnateljica se skupaj z vsemi svojimi sodelavci tega zelo dobro zavedam, zato se, kolikor se le da, trudimo, da v odnosu do vseh deležnikov ustvarjamo takšno okolje, v katerem smo vsi zadovoljni.

Naša vizija se glasi: V uspešno šolo ob zadovoljstvu vseh *udeležencev*. Poslanstvo naše šole je izobraževanje in pripravljanje učencev na življenjske izzive. Že sama vizija pove, da se trudimo za zadovoljstvo vseh udeležencev: učencev, staršev in zaposlenih ter ne nazadnje tudi ožjega in širšega lokalnega okolja.

NEFORMALNA SREČANJA S STARŠI KOT SOUSTVARJALCI IN SODELAVCI

Ker nam veliko pomeni partnerski odnos s starši, se jih trudimo čim bolj vključiti v sodelovanje z nami. Poleg formalnih srečanj – roditeljski sestanki in govorilne ure, ki jih izvajamo enkrat na mesec, pripravljamo tudi različna *neformalna druženja*. Ena od uspešnih oblik vključevanja staršev je, da jih povabimo na naše dneve dejavnosti in prireditve kot naše soustvarjalce in sodelavce. Tako vsako leto organiziramo v decembrskem prazničnem času *adventni bazar*. Starše vanj vključimo tako, da pomagajo pri ustvarjanju aranžmajev, sodelujejo pri pripravi razstave in pogostitve. Poleg tega pomagajo pri *zbiranju sredstev za šolski sklad*. Prav tako jih na razredni stopnji vključimo v priprave na *pustovanje*, na katerih s svojimi otroki izdelujejo pustne maske in se z njimi nato predstavijo na pustovanju v občini. Starše tudi večkrat vključimo v *pouk* ob kakšnih praznikih (velika noč – barvanje pirhov), ob projektnih aktivnostih (Dnevi evropske kulturne dediščine, Unesco), ob predstavitev poklicev itd. Tako lahko skupaj s svojimi otroki v šoli preživijo ustvarjalen dan. Odzivi na te aktivnosti so vedno zelo pozitivni. Ker je učencev in staršev malo, se z njimi veliko pogovarjamo. Mesečne govorilne ure so individualne in na njih dobimo od staršev večino povratnih informacij. Pri tem večkrat poudarimo, da jih veseli, da imajo možnost od blizu videti, kaj se v razredu dogaja in kako njihovi otroci v skupini delujejo. Velikokrat so presenečeni (pozitivno, pa tudi negativno), zaradi česar se spremeni tudi njihov odnos do učiteljev in našega dela.

Naša šola tudi vsako leto organizira *pohod treh generacij* – pohod po nekdanjih šolskih poteh. V pripravo ture običajno vključimo stare starše, ki so v šolo hodili še peš ter poznajo skrite kotičke in pešpoti. Zelo radi sodelujejo in se tudi skupaj s starši in sorodniki udeležujejo tega pohoda. Vsako leto tudi organiziramo *druženje z mamicami in*

babicami ob dnevu žena. Učenci pripravijo prigrizke, pogostitev, darilca ter s pesmijo in plesom na sproščen način pričakajo vabljenke. Ta popoldan je res sproščujoč, vse naše dosedanje gostje so bile zelo vesele in zadovoljne. Gospe se med sabo pogovorijo, si izmenjajo izkušnje, se poveselejo in pustijo skrb za en popoldan doma. Ko smo takšno druženje prvič organizirali, smo bili deležni veliko pohval, zato smo nadaljevali in v naslednjih letih so začeli prihajati tudi moški člani družin.

VLOGA RAVNATELJICE PRI SODELOVANJU S STARŠI

Kot ravnateljica aktivno in načrtno podpiram in spodbujam različne oblike sodelovanja s starši. Na začetku šolskega leta jih vedno povabim k aktivnemu sodelovanju ne samo na formalnih srečanjih, ampak tudi v drugih oblikah. Posebej poudarim, da sem vedno na voljo, kadar me kdo potrebuje, moja telefonska številka je dosegljiva (tudi zunaj delovnega časa). Tudi učitelje spodbujam, da se čim več pogovarjajo s starši, da so odprti za njihove predloge in dovolj kritični do njih. Staršem prijazno predstavim pravila komuniciranja z nami ob morebitnih težavah, s poudarkom na postopnosti (najprej se pogovorimo z učiteljem, pri katerem so težave nastale, če se te ne rešijo, sva na vrsti jaz in svetovalni delavec). Starši večinoma upoštevajo ta navodila in marsikateri izziv se hitro reši.

Izkušnje kažejo, da se veliko stvari lažje in učinkoviteje dogovorimo na neformalen in bolj prijazen način v prijetnem vzdušju, mogoče ob kakšni aktivnosti, ob kateri se sprostimo tako učitelji kot tudi starši. Vedeti namreč moramo, da vsakega starša zelo skrbi za uspešnost svojega otroka, ta strah pa se na strogih formalnih srečanjih včasih še povečuje. Naša naloga ni, da vzbujamo negotovost, strah in slabe občutke, temveč da staršem na njim prijazen način pokažemo in povemo, kako delujemo učitelji kot posamezniki, šola kot organizacija in za kaj si prizadevamo. Obenem pa jim s takim neformalnim sodelovanjem sporočamo, da so dobrodošli, da lahko brez strahu izrazijo svoje pomisleke, dvome, skrbi ter da lahko brez zadrege prosijo za pomoč, če jo potrebujejo.

V zadnjem letu se je še posebej potrdilo, kako koristno je bilo vse preteklo prizadevanje za odprte in prijateljske odnose. Ob delu na daljavo so namreč starši zelo aktivno sodelovali, podpirali svoje otroke ter tudi odkrito povedali, če se jim kaj ni zdelo prav. Vsako nesoglasje in kritiko (pa jih ni bilo dosti) smo v kolektivu sprejeli s pozitivnim odnosom, premislekom, empatijo, in zadeve uspešno rešili. O pripombah staršev na naše delo v času učenja na daljavo smo se s kolektivom pogovarjali prek videokonferenc, na katerih smo se srečevali. Zavedali smo se, da smo v novi situaciji, ki ni lahka za nas, kaj šele za starše in učence, ki so se počutili negotove in so se srečevali s strahom pred neuspehom, s pomanjkanjem znanja in tehničnimi ovirami. Čeprav so imeli strokovni delavci določen čas, ko so morali biti dosegljivi v času pouka, vem, da se nobeden od njih ni tega strogo držal. Prilagodili so se staršem in bili na razpolago tudi zunaj formalno določenega časa. Starši tega niso izkoriščali, bilo pa jim je v veliko pomoč, in ob koncu pouka na daljavo so se tudi vsi iskreno zahvalili za tako sodelovanje. Verjamem, da so dobri odnosi z družinami temelj za uspeh učencev in s tem tudi šole. Upam, da bodo dobri odzivi in pozitivne informacije o naši odprtosti in prizadevanju v prihodnosti spodbudili tudi tiste starše, ki zdaj odhajajo od nas, da se bodo vrnili.

Vedno znova se spomnim afriškega pregovora, ki pravi: »Če hočeš hiteti, pojdi SAM, če hočeš priti daleč, pojdi v SKUPINI.« Prepričana sem, da brez sodelovanja z družinami ne moremo izpolniti ne svojega poslanstva in tudi ne vizije, pa če smo še tako dobri strokovnjaki.

Priloga 4

Anketni vprašalnik za starše učencev Osnovne šole Fokovci

Spoštovani starši, dragi učenci!

Za nami je obdobje učenja in poučevanja na daljavo. Kratek čas smo že spet v šoli in medtem smo imeli dovolj priložnosti, da smo zbrali vtise, občutke in si ustvarili tudi mnenje o takšnem načinu dela. Zavedamo se, da so bili zadnji štirje meseci za vse precej naporni in da imate doma različne razmere za delo, zato bi od vas radi dobili nekaj podatkov in izvedeli, kakšno je vaše mnenje o načinu pouka, ki smo ga izvajali. Sporočite nam svoje ideje, morda jih bomo uporabili, če se bomo še kdaj znašli v podobni situaciji. Prosimo vas, da na anketo odgovorite resno in hitro. Njen namen je, da se učitelji s pomočjo vašega mnenja bolje pripravimo in izboljšamo način dela na daljavo, če bo to spet potrebno. Odgovarjate lahko tako starši kot učenci. Anketa b na vpljo do _____. Za sodelovanje se vam iskreno zahvaljujemo in vas lepo pozdravljamo.

Kolektiv OŠ Fokovci

1. Kateri razred obiskuje vaš otrok? _____

2. Kako ste bili zadovoljni z delom na daljavo? (1–zelo nezadovoljen/-a, 5–zelo zadovoljen/-a)

Navodila učiteljev	1	2	3	4	5
Količina nalog in zadolžitev	1	2	3	4	5
Povratna informacija učiteljev o opravljenem delu	1	2	3	4	5
Osebni stik učitelja z nami (videokonference, telefonski pogovori ...)	1	2	3	4	5
Sodelovanje z razrednikom/-čarko	1	2	3	4	5
Drugo:	1	2	3	4	5

3. Kaj je najbolj vplivalo na vašo oceno zadovoljstva s poukom? Prosimo, vpišite odgovor.

4. Ali ste imeli ves čas možnost dostopa do spletnih učilnic in spletnega gradiva?

Da Ne

5. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili NE, prosim, napišite, s kakšnimi in ovirami ste se srečali?

6. Za učenje in delom za pouke je moj otrok na dan porabil:

- a. manj kot 1 uro
- b. 1–2 uri
- c. 2–3 ure
- d. 3–4 ure
- e. 4–5 ur
- f. več kot 5 ur

7. Kako ste bili kot starši vključeni v pouk na daljavo?

8. Na kratko, v nekaj povedih, strnite vaša doživljanja pouka na daljavo.

9. Kaj nam priporočate, kako naj izboljšamo svoje delo, če bi se tudi v prihodnje zgodilo, da bi morali pouk izvajati na daljavo?

8 SODELOVANJE GLASBENE ŠOLE JESENICE Z DRUŽINAMI

Martina Valant, Glasbena šola Jesenice

Glasbena šola Jesenice deluje v sklopu treh občin: Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica. Na njej poučujemo program glasba in program ples. Učenci prvega obiskujejo individualni pouk inštrumenta ter skupinski pouk nauka o glasbi oziroma solfeggia. V programu ples obiskujejo pouk plesne pripravnice ali pouk baleta. Glede na to, da v glasbenih šolah v svetu staršev nimamo predstavnikov po razredih, saj imamo v posameznem razredu lahko le dva učenca (oboa), so člani sveta staršev predstavniki oddelkov. Teh je na šoli sedem: oddelek godal in petja, oddelek pihal, oddelek trobil in tolkal, oddelek klavirja in orgel, oddelek brenkal, oddelek harmonike in plesni oddelek. Treba je poudariti, da glasbena šola ni obvezen program, starši se sami odločijo, ali bodo svojega otroka vpisali vanjo, oziroma ustrezajo njegovi želji po glasbenem izobraževanju. Tako na glasbenih šolah praviloma nimamo vzgojnih problemov, naša skrb je, poleg kakovostnega poučevanja igranja inštrumenta oziroma plesa, da skupaj s starši učencem privzgamemo delovne navade in jih učimo pravil obnašanja na koncertih.

V nadaljevanju predstavljamo dve obliki sodelovanja s starši, s katerima pridobivamo povratno informacijo o našem delu, o počutju otrok v naši šoli, tako na formalen kot na neformalen način. To sta obveščanje staršev in pridobivanje njihovih povratnih informacij ter Festival družin.

OBVEŠČANJE STARŠEV IN PRIDOBIVANJE NJIHOVIH POVRATNIH INFORMACIJ

V glasbeni šoli se s starši pogosto srečujemo, s tem pa imamo tudi priložnost, da jih o svojem delu redno obveščamo in se z njimi pogovarjamo. Najmlajše učence individualnega pouka praviloma starši pripeljejo do vrat učilnice in se tako lahko vedno na kratko pogovorijo z učiteljem, prav tako jih veliko svoje otroke počaka na hodniku in spremlja utrip šole. Poleg drugih nastopov in koncertov ima vsak učitelj dvakrat na leto nastop s celim razredom svojih učencev in po nastopu pogovor s starši. Pogosto učitelji učencev začetnikov povabijo starše na uro pouka. Pri skupinskem pouku imamo določen tedenski termin za govorilne ure in seveda možnost komunikacije po elektronski pošti. Prav tako imamo elektronski naslov sveta staršev, katerega pošto prejema predsednica sveta staršev in ravnateljica. Predstavniki v svet staršev se izvolijo na roditeljskem sestanku oddelka v septembru, in sicer za vsako tekoče leto. Praviloma se svet staršev sestane trikrat na leto, sestanki potekajo v skladu s poslovníkom. V predddverju imamo nabiralnik pripomb in pohval, ki pa je le redko uporabljen. Vsaka tri leta staršem pošljemo tudi anketni vprašalnik (Priloga 1), s katerim dobimo njihovo povratno informacijo o našem delu; sodeč po tej, so zadovoljni z načinom dela, z napredkom otroka, s prostori, sporočajo pa tudi predloge za izboljšave (da se na primer urniki ob menjavi učitelja zaradi nadomeščanja porodniškega oziroma bolniškega dopusta sredi šolskega leta ne spreminjajo, da se izvede več nastopov v dislociranih oddelkih) in želje (denimo po vključevanju več zabavne glasbe v učni načrt), ki jih skupaj uresničujemo. V času dela na daljavo so bili starši, še posebej pri najmlajših, prisotni pri pouku prek videokonferenc. Starši tako dobro poznajo delo šole, predvsem organizacijo dela, zato je pomembno, da od njih redno pridobivamo povratne informacije, saj opazujejo stvari z drugega (svojega) zornega kota.

Festival družin

Kar nekaj staršev otrok iz naše šole je že končalo program glasbene šole pri nas in z njimi dobro sodelujemo, to sodelovanje pa smo želeli še poglobiti. Tako smo že v šolskem letu 2011/2012 prvič organizirali Koncert družin. Vsak učenec je lahko nastopil s svojimi sorodniki: bratci, sestrkami, starši, starimi starši, bratranci, sestričnimi, tetami, strici ... Učitelj nastopajočega učenca je, glede na zasedbo in glasbeno znanje sodelujočih, izbral skladbo (pri tem je upošteval tudi predloge oziroma želje sodelujočih), napisal priredbo glede na zasedbo inštrumentov in pred

nastopom izvedel tudi nekaj vajs celotno zasedbo. Kot pravi profesionallec je pri tem aktiviral tako strokovne kot osebnostne vire in kompetence (Jensen in Jensen 2011). Vsaka družina je pripravila tudi kratko predstavitev vseh nastopajočih. Prvi koncert je navdušil in tako postal naš tradicionalni februarški koncert. Seveda pa je bila želja po sodelovanju družin vsako leto večja. Koncerti so na naši šoli ob četrtkih ob 18.30, torej po pouku, pri čemer je nastala težava z dolžino koncerta. Tako smo v šolskem letu 2016/2017, ob praznovanju sedemdesetletnice šole, Koncert družin preoblikovali v Festival družin. Novembrski termin smo prestavili na april, četrtkov večer smo nadomestili s sobotnim dopoldnevom. Tako smo pridobili več časa, starši in drugi poslušalci so bili takrat bolj verjetno prosti, obisk pa se je povečal. Iz šolske koncertne dvorane smo nastop prestavili v večnamensko dvorano Kolpern – stavbo poleg šole. Prireditve smo razdelili v tri sklope oziroma tri zvrsti glasbe: ljudska, klasična in zabavna, in jo raztegnili na tri dopoldanske ure. Med posameznimi sklopi je odmor za akustično vajo, ki jo spremljajo tudi poslušalci. Festival družin je navdušil ne le nastopajoče družine, temveč tudi zunanje poslušalce, nekatere družine se ga udeležujejo vsako leto. V naslednjem šolskem letu smo se odločili za še bolj sproščeno vzdušje; stolov za poslušalce nismo postavili v vrste kot sicer na koncertu, temveč smo dodali mize s stoli in s tem nakazali možnost druženja, pogovora. Seveda naši učenci in starši vedo, kako se je na koncertu treba obnašati, in tako med igranjem poslušajo, med odmorom in tonsko vajo pa je čas za klepet. Ker je koncert sproščene narave, so mize vedno polne dobrot, za katere naprosimo starše, šola pa poskrbi za pijačo. V nasprotju z drugimi koncerti poslušalci lahko kadar koli zapustijo dvorano, pri čemer seveda vsi vedo, da iz nje ni primerno odhajati med samim izvajanjem skladbe, ampak med ploskanjem. Poleg skupnega muziciranja je to tudi dobra priložnost za pogovor in druženje s starši.

Prireditve ni le priložnost za sproščeno druženje, temveč izziv za družinske člane, da znova vzamejo v roke instrument in začnejo vaditi ter nato nastopijo pred občinstvom. Prav tako je tovrstno sodelovanje zgled medgeneracijskega sodelovanja, za učitelje pa zagotovo tudi izziv v pisanju priredb. Med učiteljem in starši se praviloma vzpostavi poglobljeno sodelovanje, saj se prestavi iz obstoječega okvira, tako da tudi starš oziroma sorodnik prevzame vlogo učenca. Učitelj pri tem dobi vpogled v kulturo okolja in vso različnost družin (Kalin 2009), zaradi česar lahko bolje razume učenca. Hkrati se med njim in starši vzpostavi partnerski model sodelovanja, za katerega je značilno medsebojno spoštovanje (Pekljaj, Pečjak 2015). Tovrstno poglobljeno sodelovanje prinaša pozitivne učinke v sodelovanju tako med učiteljem in starši kot med šolo in starši. V sproščnem pogovoru z družinskimi člani dobimo poglobljeno povratno informacijo o našem delu, h kateri zagotovo pripomore prijetno vzdušje. Na koncertu prepoznamo »talent« staršev tudi za, denimo, povezovanje naših prireditev, željo oziroma potrebo po poglobljenem sodelovanju in jih v nadaljevanju vključujemo v projekte šole kot na primer povezovalce prireditev, bralce poezije v sklopu naših koncertov, prevajalce ob srečanjih s pobratenimi šolami v tujini, avtorje člankov za naš šolski časopis Notko, likovne opremljevalce brošur, ki jih izdajamo ... Za učence pa je tovrsten nastop posebna izkušnja, saj so praviloma preostali družinski člani na nastopih v vlogi poslušalca, na tej prireditvi pa skupaj izkusijo adrenalin, ki ga prinaša oder. V učencih je zaznati ponos na svojo družino in praviloma nastopajo na festivalu do konca glasbenega šolanja. Prav tako je pri njih čutiti večjo pripadnost šoli in povezanost z njo.

Utrinki s koncertov in festivalov:

SODELOVANJE S STARŠI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI (VODENJA) VRTCEV IN ŠOL

Po prvem festivalu je vladala kar nekakšna evforija, pa ne le med sodelujočimi in poslušalci, temveč tudi med našimi učitelji, kljub delovni soboti. Energija je bila neverjetna, takšno vzdušje pa s sodelujočimi pričramo vsako aprilsko soboto. Do danes so izzveneli trije festivali. Letošnjega »koronskega« smo nadomestili s Koncertom družin »iz domačih dnevnih sob«.

VIRI

Jensen, E. in H. Jensen. 2011. *Dialog s starši*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.

Kalin, J., M. Resman, B. Šteh, P. Mrvar, M. Govekar-Okoliš in J. Mažgon. 2009. *Izzivi in smernice kakovostnega sodelovanja med šolo in starši*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Peklaj, C. in S. Pečjak. 2015. *Psihosocialni odnosi v šoli*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Priloga 5

Primer anketnega vprašalnika za starše otrok Glasbene šole Jesenice

Kaj vas je motiviralo, da ste svojega otroka vpisali v GŠ?

- otrokova želja
- želja po otrokovi širši izobrazbi
- želja staršev
- možnost poklicnega ukvarjanja z glasbo

Koliko časa porabi vaš otrok za pripravo na pouk v GŠ?

Inštrument:

- vadi vsak dan (povprečno 30 minut ali pa tudi le 10 minut)
- petkrat na teden (povprečno 30 minut ali pa tudi le 10 minut)
- manj kot trikrat na teden (povprečno 30 minut)

Balet:

- vadi vsak dan (15–30 minut)
- vadi petkrat na teden
- vadi manj kot trikrat na teden

Kako bi ocenili delo učitelja?

- zelo dobro
- dobro
- zadovoljivo
- slabo

Ali vaš otrok dosega uspeh, ki ste ga pričakovali?

- presega pričakovani uspeh
- dosega pričakovani uspeh
- ne dosega pričakovanega rezultata

Kako se počuti vaš otrok v GŠ?

- zelo dobro
- dobro
- slabo

Ali vaš otrok rad nastopa?

- da
- delno
- ne

V koliko obšolskih dejavnosti poleg GŠ je še vključen vaš otrok?

- v nobeno
- eno
- dve
- tri
- štiri ali več

Ali ste zadovoljni z delom vodstva?

- da
- delno
- ne

Ali urejenost in opremljenost šolskih prostorov izpolnjujeta vaša pričakovanja?

- v celoti
- delno
- ne

Ali je šola dovolj prepoznavna v javnosti?

- da
- delno
- ne

Šola za ravnatelje

Šola za ravnatelje

SODELOVANJE S STARŠI KOT KAZALNIK KAKOVOSTI (VODENJA) VRTCEV IN ŠOL